

Diak

Kia Syrjätie
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK), diakoniatyö
Opinnäytetyö, 2019

”NE JÄÄ SINNE, ME LÄHDETÄÄN POIS”

**Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen
lähetystyöntekijöiden tekemä diakoniatyö lähetyskentillä**

Diak

TIIVISTELMÄ

Kia Syrjätie

Ne jää sinne, me lähdetään pois

59 sivua ja 1 liite

Toukokuu 2019

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK), diakoniatyö

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda yleiskatsaus Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetysten (SEKL, opinnäytetyössä Kansanlähetys) lähettien tekemään diakoniatyöhön lähetyskentillä. Kansanlähetys on opinnäytetyön työelämäyhteistyötaho. Opinnäytetyössä kuvataan lähetystyössä tehdyn diakoniatyön muotoja sekä onnistumisia ja oppimiskokemuksia lähetystyössä olevien ja olleiden lähettien kertomana. Opinnäytetyön aineisto on kerätty haastattelututkimuksena, joka toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Haastatteluun osallistui yhteensä yhdeksän Kansanlähetysten lähetystyöntekijää, joista kahdeksan oli sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Haastateltavat ovat kuudelta lähetyskentältä.

Aineistoa on opinnäytetyössä tulkittu suomalaisen seurakuntadiakonian näkökulmasta. Vertaamalla haastatteluissa ilmenneitä auttamistyön muotoja perinteisiin seurakuntadiakonian työmuotoihin, saatiin selville, että Kansanlähetysten lähetystyöntekijät tekevät hyvin monipuolista diakoniatyötä lähetyskentillä, ja heidän työnsä koskettaa kaikenikäisiä ihmisiä. Suomalaisen diakoniatyön käytäntöjä ja ihanteita ei kuitenkaan voi suoraan siirtää toiseen kulttuuriseen kontekstiin.

Lähetystyössä tehtävä diakoniatyö onnistuu parhaiten silloin, kun sitä toteutetaan yhdessä kohdemaan seurakunnan ja muiden paikallisten kanssa. Lähetyskentän on koettava tehty työ omakseen, jotta siitä tulee jatkuvaa ja kestäväää, sillä ”ne jää sinne, me lähdetään pois”. Lähetit kertoivat, että erityisesti taloudellinen avustaminen on tärkeä saada siirrettyä nopeasti paikallisten vastuulle, sillä lähetystyöntekijän on usein vaikea erottaa todellinen tarve hyväksikäytöstä, ja toisaalta paikalliset tuntevat auttamisen tarpeet. Niissä maissa, joissa ei ole järjestäytyntä diakoniaa, korostui diakoniakasvatuksen merkitys, koska diakoniatyö pyrittiin vakiinnuttamaan osaksi seurakunnan toimintaa.

Lähetystyössä tehtävää diakoniatyötä leimaavat tietyt erityispiirteet, kuten lähetystyöntekijän ulkopuolisuus kohdemaan kulttuuriin nähden sekä kytkös suomalaiseen lähettäjärenkaaseen. Ulkopuolisena lähetystyöntekijän on muun muassa mahdollista tarttua tabuaiheisiin tai toimia yhteisön ulkopuolisena sielunhoitajana. Lähettäjärenkaalta lähetit saavat rukoustukea, mutta lähettäjät toimivat myös usein mahdollistajina erilaisissa diakoniaprojekteissa. Lähetit tekevät myös yhteistyötä muiden lähetysjärjestöjen ja auttajatahojen kanssa.

Asiasanat: Lähetystyö, diakoniatyö, Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys, SEKL, Kansanlähetys, kehitysyhteistyö, kansainvälinen diakonia, lähetysjärjestöt

ABSTRACT

Kia Syrjätie

They stay, we leave

59 pages and 1 appendix

May, 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Option in Diaconal Work, Bachelor of Social Services

The aim of this thesis is to overview the diaconal work done on mission fields by missionary workers of the Finnish Lutheran Mission (SEKL). This thesis is made in cooperation with and for the Finnish Lutheran Mission. This thesis depicts the diaconal work done on mission fields, what has worked and what has been learned, as told by the missionary workers. The material for this thesis is collected through a semi-structured theme-interview, which was conducted with nine missionary workers, of which eight were experts in the field of social- and healthcare. The missionary workers represented six different mission fields.

The material was interpreted from the perspective of traditional diaconal work in the Evangelical Lutheran Church of Finland. By comparing the work of the missionary workers to traditional forms of diaconal work done by the Church, it was shown that the missionary workers of the Finnish Lutheran Mission are doing and have done versatile forms of diaconal work, that has affected the lives of people of all ages. Still, the practices and ideals of Finnish diaconal work cannot be directly applied to different cultural contexts.

Diaconal work on the mission field is most successful, when it is planned and done together with the locals and the local church. The locals on the missionary field should have ownership of the work that has been done in order for it to have continuity, because the locals stay after the missionary workers leave. According to the missionary workers, especially the responsibility for financial and material aid should be transferred to the locals as soon as possible, because missionary workers can have difficulties in distinguishing real need from exploitation, and the locals know who really need help. In the countries and churches, that do not have organized diaconal work, the importance of diaconal training was significant, as missionary workers strived to establish diaconal work as part of the local churches' mission.

Working as a deacon on the mission field has special features. One is that the missionary worker is an outsider in the culture, and therefore the missionary worker can talk about difficult subjects and work as an outside counsellor. The missionary worker has connections with the Church of Finland and supporters of missionary work. The supporters pray for the mission and participate in diaconal projects as financial supporters. The missionary workers also cooperate with other missionary organizations and development partners.

Keywords: Missionary work, Christian mission, diaconal work, Finnish Lutheran Mission, FLM, development work, international diaconia, mission organizations

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAUSTAORGANISAATIO	5
3 KESKEISET KÄSITTEET	7
3.1 Lähetystyö.....	7
3.2 Kansanlähetys	9
3.3 Diakonia.....	10
3.4 Kansainvälinen diakonia.....	13
3.5 Kehitysyhteistyö	14
4 TYÖN TOTEUTUS	16
4.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu.....	16
4.2 Haastattelun valmistelu ja toteutus	17
4.3 Eettinen reflektio.....	19
4.4 Aineiston purku ja analyysi	20
5 DIAKONIATYÖ TYÖALUEITTAIN	22
5.1 Etiopia.....	22
5.2 Etu-Aasia	28
5.3 Japani	30
5.4 Kreikka.....	33
5.5 Venäjä	35
5.6 Viro	37
6 ONNISTUMISIA JA OPITTAVAA.....	40
6.1 Ulkopuolisuuden edut	40
6.2 Yhteistyötä yli järjestörajojen	42
6.3 Taloudellisen ja materiaalisen avun haasteet ja mahdollisuudet	43
6.4 Paikallisen omistajuuden merkitys	47
6.5 Diakoniatyöntekijän ammatti-identiteetti	49
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	52
LÄHTEET.....	55
LIITE 1. Haastattelurunko	59

1 JOHDANTO

”Evankelioikaa kansa evankelioimaan kansoja”. Näin Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetyksen, Suomen evankelisluterilaisen kirkon toiseksi suurin lähetysjärjestö, on tiivistänyt työnäkynsä. Näin ollen on luonnollista, että Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetyksen (virallinen lyhenne SEKL, käytän kuitenkin opinnäytetyössä kansankieleen vakiintunutta nimeä Kansanlähetyksen) mielletään erityisesti ulkoisesti mutta myös sisäisesti evankelioivaksi, ja sen myötä julistavaksi, lähetysjärjestöksi.

Järjestö on kuitenkin kautta historiansa lähettänyt työhön lukuisia diakoneja ja muita palvelutyön tekijöitä, jotka ovat lähetyskohteissa palvelleet, auttaneet ja kehittäneet alueen lähimmäisrakkauten verkostoja eri keinoin. Lähetystyö on ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, ja diakonian toteuttaminen ja konkreettisen lähimmäisrakkauten osoittaminen ovat osa Kansanlähetyksen ohjelmaa: ”Lähetystehtävän toteuttamiseen kuuluu olennaisena osana myös kristillinen diakonia, joka saa eri tilanteissa erilaisia muotoja. Lähetystyössä otetaan huomioon koko ihminen ja hänen tarpeensa” (Kansanlähetyksen ohjelma 2011, 17).

Kansanlähetyksen lähettien tekemä diakoniatyö on kuitenkin usein jäänyt vähälle huomiolle, ja näitä lähetystyöntekijöiden työkentillään toteuttamia diakonisen palvelutyön muotoja pyritäänkin tekemään tässä opinnäytetyössä näkyviksi. On kaikkien etu, että Kansanlähetyksen tekemään diakoniatyöhön kiinnitetään enemmän huomiota, sillä kaikki köyhyyden ja globaalien epätasa-arvon torjumiseksi tehtävä työ on merkittävää, ja järjestöillä ja tekijöillä on opittavaa toinen toisiltaan.

Rakenteellisesti työ on jäsennetty niin, että johdannon jälkeen luvussa kaksi esitellään tutkimuskysymykset ja taustaorganisaatio, minkä jälkeen luvussa kolme siirrytään keskeisten käsitteiden määrittelyyn. Luku neljä käsittelee opinnäytetyön metodologiaa ja haastattelututkimuksen kulkua. Luvussa viisi siirrytään varsinaiseen tulosten esittelyyn, ja luku on jaettu useaan alalukuun niin, että tutkimustulokset esitellään maakohtaisesti. Työssä päädyttiin maakohtaiseen käsittelyyn työalakohtaisen sijaan, koska aineistoa on joistain maista enemmän kuin toisista, minkä vuoksi työalakohtaisen jäsentelyssä osa maista olisi saattanut jäädä liian vähälle käsittelylle.

Kuudennessa luvussa tutkimustuloksia nivotaan yhteen kuvaten lähetystyössä tehdyn diakoniatyön onnistumisia ja lähettien oppimiskokemuksia.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAUSTAORGANISAATIO

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö on tehty tilaustyönä Suomen Evankelisluterilaiselle Kansanlähetykselle, joka on yksi Suomen Evankelisluterilaisen kirkon virallisista lähetysjärjestöistä. Kansanlähetyksestä, sen historiasta ja toiminta-arvoista, kerrotaan lisää luvussa 3.2. Olin opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa, vuoden 2017 keväänä, yhteydessä Kansanlähetysten lähetyskoordinaattori Anne Tuoviseen, jolla oli ehdottaa aihe opinnäytetyöhön. Hän oli tiedostanut jo pitkään sen, että Kansanlähetysten maailmalle lähettämät lähetit tekevät arvokasta ja monipuolista palvelu- ja auttamistyötä, joka on jäänyt tutkimatta ja sanoittamatta.

Järjestön tekemän auttamistyön kartoittaminen ja tutkiminen on tärkeää, sillä kehitysapu ja muu kaukana kärsivien auttaminen on viimeisen 25 vuoden aikana kasvanut merkittävästi, ja tuonut ns. ”hyvän tekemisen markkinoille” paljon uusia toimijoita. Tämä puolestaan aiheuttaa kilpailua apua antavien järjestöjen välillä. (Johansson 2017, 8.) Kirkossa kysymys lähetystyön, kehitysyhteistyön ja kansainvälisen diakonian suhteesta ja asemasta ovat olleet ajankohtaisia jo vuosikymmenten ajan, mutta kirkon taloustilanteen tiukentuessa kysymys kirkon kansainvälisen työn ydintehtävästä kärjistyy entisestään. Lisäksi, kun valtiollisia kehitysavun tukia vähennetään, uskonnollistaustaiset järjestöt joutuvat usein leikkauslistalle (Vuola 2015, 29).

Tämän seurauksena kaikkien järjestöjen on puntaroitava omia työmuotojaan ja pystyttävä näyttämään toteen toimintansa merkityksellisyys, vaikutus ja vaikuttavuus. Monet lähetystyötä tekevät järjestöt pyrkivät profiloimaan toimintaansa voimakkaammin kansainvälisen diakonian ja kehitysyhteistyön suuntaan voidakseen kilpailla vähentyneistä tuista, sillä taloudellista tukea on usein helpompi saada uskonnollisesti arvovapaaseen toimintaan kuin evankeliumin levittämiseen tähtäävään toimintaan (Malkavaara 2008, 23). Kansanlähetys ei ole toistaiseksi hionut lähetys-

strategiaansa aatteellisesti neutraalimpaan suuntaan, vaan on lähetystyön päämäärissään avoimen tunnustuksellinen. Kansanlähetyksen ohjelmaan on kirjattu: ”Lähetyksen päämääränä on seurakunnan leviäminen kaikkeen maailmaan ja ihmisen pelastuminen iankaikkiseen elämään” (Kansanlähetyksen ohjelma 2011, 10).

Vaikka Kansanlähetyksen ei ole lähtenyt kilpailemaan kehitysavun ja kansainvälisen diakonian alueella, järjestön lähetystyöntekijät ovat kuitenkin osaltaan olleet mukana auttamis- ja kehittämistyössä omilla työalueillaan. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada kerätyksi ennen kokoamatonta tietoa Kansanlähetyksen lähettien tekemästä auttamis- ja palvelutyöstä, tässä tapauksessa diakoniatyöstä, ja sillä tavalla tuoda näkyvyyttä tärkeälle, tehdylle työlle. Opinnäytetyön tutkimuskysymys on kuvata, millaista diakoniatyötä kentillä on tehty ja millaisin perustein, sekä millaisia onnistumisen ja oppimisen kokemuksia läheteillä on diakoniatyötä koskien ollut. Koska Kansanlähetyksen on suomalainen lähetysjärjestö, peilaan lähettien toimintaa suomalaisen seurakuntadiakonian käytäntöihin. Tarkoitus on kuitenkin huomioida myös lähetystyön erityiskontekstin vaikutus tehtyyn diakoniatyöhön.

Opinnäytetyö on itsenäinen projektinsa, joka ei liity laajempiin hankekokonaisuuksiin tai tutkimusohjelmiin. Se on otteeltaan tutkimuksellinen, ja tähtää ennen kaikkea tiedon lisäämiseen. Materiaali kuitenkin toivottavasti lisää osaltaan järjestön itseymmärrystä ja tukee lähetejä palvelutyössään. Tulevat diakoneina lähetystyöhön lähtevät voivat toivottavasti saada kootusta tiedosta vinkkejä siihen, millainen auttamistyö on auttanut missäkin maassa ja tilanteessa. Pitkällä aikavälillä Kansanlähetyksen tekemän diakoniatyön sanottaminen voi olla hyödyksi kohdemaissa, jos toimivia diakoniatyön muotoja nostetaan vastaisuudessa enemmän esille osana lähetystyön toimintamuotoja.

3 KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Lähetystyo

Lähetystyo on kirkon vanhinta kansainvälistä työtä, jota tehdään evankeliumin julistamiseksi ja diakonisessa avuntarpeessa olevien auttamiseksi (Gothóni ja Helosvuori 2012, 159). Lähetystyon lähtökohtana katsotaan yleisesti olevan Jeesuksen lähetyskäskyt, joista tunnetuin on kirjoitettu Matteuksen evankeliumiin sanoin:

”Minulle on annettu kaikki valta taivaan ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettamalla heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käskenyt teidän pitää. Ja katso, minä olen teidän kansanne maailman loppuun saakka” (Matt. 28: 18–20).

Sakastin sivuilla lähetystyo on määritelty seuraavanlaisesti:

”Kirkon lähetystehtävänä on julistaa evankeliumia ja osoittaa lähimmäisenrakkautta kaikille ihmisille. Kirkko itsessään on missionaarinen, ja sen elämä on lähetettynä olemista. Maailmaan lähetetty kirkko on jatkuvasti liikkeellä. Se ylittää ja murtaa raja-aitoja, jotka erottavat ihmisiä Jumalasta ja toisistaan. Kirkko ja sen seurakunnat kutsuvat ihmisiä lähellä ja kaukana Kristuksen yhteyteen.” (Sakasti, maailmalla, lähetystyötä ja kansainvälistä apua).

Tarkoitan opinnäytetyössäni lähetystyöllä edellä mainittua evankeliumin julistamista ja lähimmäisenrakkautta osoittamista maailmaan lähetettynä kirkkona.

Kansanlähetyksen tunnuslause ”Evankelioikaa kansa evankelioimaan kansoja” pitää sisällään tämän lähetyksen ajatuksen evankeliumin julistamisesta. Risto Ahosen mukaan ajatus evankelioimisesta eli evankeliuminen kertomisesta yhtenä lähetyksen osa-alueena on protestanttisen perinteen tulkinta. Tässä protestanttisessa tulkinnassa ”lähetyksen” on yläkäsite ja ”evankeliointi” sen alakäsite. Monen muun kirkon ja kulttuurin piirissä ”lähetyksen”-sana on vähemmän käytössä: esimerkiksi roomalaiskatolisessa kirkossa ja Latiinalaisessa Amerikassa ”evankeliointi” on yläkäsite ja ”lähetyksen” sen alakäsite, osittain siksi, että lähetystyo kantaa erityisesti katolisen kirkon piirissä negatiivista kolonialismin kaikua. Esimerkiksi amerikkalaisen herätyskristillisyyden

piirissä lähetys ja evankeliointi puolestaan ovat käytännössä toistensa synonyymeja. (Ahonen 2000, 271.)

Tunnuslauseensa mukaan Kansanlähetys on evankelioiva järjestö. Risto Ahosen mukaan evankeliointiin on aina kuulunut kehoteleva ja suostutteleva piirre. Tämä on luettavissa Raamatusta, jossa Jeesus itsekin sanoo: ”Aika on täyttynyt, Jumalan valtakunta on tullut lähelle. Kääntykää ja uskokaa hyvä sanoma” (Mark.1:15). Silti puhe kääntymyksestä saa usein negatiivisen kaiun, sillä se saatetaan liittää käännättämiseen ja sen myötä pahimmillaan väkivaltaiseen ja alistavaan uskontopolitiikkaan. (Ahonen 2000, 275–276.) Yksi lähetystyötä leimaava näkökulma onkin jo mainittu kolonialismin problematiikka, jonka käsittely ja laajuuden hahmottaminen on kirkossa ja sen vaikutuspiirissä edelleen kesken. Lähetystyöhön liitetty uskonnollisen ja kulttuurisen käännättämisen historia on lähetysjärjestöjen painolastina, ja aiheuttaa monelle epäluuloa kaikenlaista uskonnollisävytteistä kehittämistyötä kohtaan. (Vuola 2015, 46–47.) Silti, vaikka lähetysten nimissä on tehty myös pahaa, se ei saa leimata kaikkea lähetystyötä ja sen historiaa, jossa on kunnioitettu ihmisen vapautta päättää omasta vakaumuksestaan (Ahonen 2000, 275). Lisäksi lähetystyöntekijät ja lähetysjärjestöt ovat olleet edelläkävijöitä ja ovat edelleen merkittäviä toimijoita koulutuksen, kehitysavun ja monen muun hyvän tekemisen saralla, ja lähetystyöntekijät olivat Suomessa ja maailmalla ensimmäisiä kansainvälisen auttamisen alan toimijoita (Johansson 2017, 80).

Tulkittiin evankeliointi sitten lähetystyöksi tai lähetysten päätehtäväksi, sen ytimessä on aina Kristus-todistus, evankeliumin välittäminen toiselle ihmiselle oman todistuksen kautta. Todistus voi olla monenlainen: lähetysten todistus, diakoninen todistus, kristittyjen yhteinen todistus sekä esimerkiksi elämän todistus. Se ei kuitenkaan ole yksilölaji tai keskity julistajaan vaan sanoman sisältöön, Jeesuksen Kristukseen. (Ahonen 2000, 272–273.)

Haastattelemani lähetit, kuten jokainen kristitty, sijoittavat itsensä ja kutsumuksensa osaksi Jumalan laajempaa suunnitelmaa, ja tuota suunnitelmaa ja ihmisen roolia siinä on tulkittu eri aikoina hieman eri tavoin. Olen haastatteluissa kysynyt valikoituneiden diakoniatyöntekijöiden motiiveista lähtee lähetystyöhön taustoittaakseni heidän tavoitteitaan ja työnäkyään. Valtaosa haastattelemistani läheteistä kertoi lähetyskäsken olevan merkittävä motiivi lähetystyöhön lähtemiseen. Monella kipinä oli syttynyt

kouluaikana uskonnontunneilla, ja valtaosa oli nuorena saanut esimakua lähetystyöstä käymällä aktiomatkoilla. Lähetystyöntekijät ovat kokeneet lähetystyöhön Jumalan kutsun tai ovat halunneet antaa elämänsä Jumalan käyttöön. Osalle kutsumus on ollut vahvemmin sisäinen, osalle ulkoinen.

3.2 Kansanlähetys

Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys on yksi kirkon seitsemästä virallisesta lähetysjärjestöstä (Evl.fi, sanasto, lähetysjärjestöt). Kansanlähetys on Suomen mitta-kaavassa keskisuuri lähetysjärjestö, ja se on suurin kirkon pienistä lähetysjärjestöistä. Sen osuus kirkon ulkomaisesta työstä on 5,91%. Vertailun vuoksi mainittakoon, että suurimman lähetysjärjestön, Suomen Lähetysseuran, osuus kirkon ulkomaisesta työstä on 26,02% ja Kirkon ulkomaanavun osuus 54,13% (Sakasti, Tuotot ja kulut 2017, Kirkon kansainvälinen työ.)

Kansanlähetys on osa viidettä herätysliikettä ja on uuspietistinen herätysliike, jonka tausta lepää 1700-1800-luvun pietismissä ja angloamerikkalaisessa evankelioivassa herätyskristillisyydessä (Evl.fi, sanasto, viidesläisyys). Pietismi korostaa henkilökohtaista Raamatun tutkimista, ja sen tulkinnan mukaan kristillisen opin tulee näkyä elämäntapojen uudistumisessa. Henkilökohtaisen uskon merkitystä korostaessaan alkuperäinen pietismi teki uskon uudella tavalla relevantiksi tavallisen ihmisen kokemusmaailmassa. (McGrath 2013, 85.) Ekumeenisissa keskusteluissa pietistiset järjestöt henkilökohtaista jumalasuhdetta korostaessaan yksinkertaistetaan sosiaalieettistä vastuuta vieroksuviksi, mutta Risto Ahosen mukaan tämä ei tee oikeutta liikkeen historialliselle kehitykselle (Ahonen 2000, 255). Korostamalla ihmisen henkilökohtaista vastuuta ja sitoutumista Jumalan valtakunnan työhön, pietismi antoi alkusysäyksen protestanttiselle, maallikkolähtöiselle lähetystyölle. Pietistit myös korostivat opillisuutta enemmän uskon ilmenemistä rakkaudessa. (Ahonen 2000, 144.)

Suomessa uuspietismi alkoi vaikuttaa 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla, ja sen alueellisten herätysten järjestäytyminen alkoi 1940-luvulla ja kiihtyi 1960-luvulla (Evl.fi, sanasto, viidesläisyys). Viidesläisyyden syntymiseen vaikutti erityisesti nuorten ja opiskelijoiden parissa tapahtunut herätys, joka muodostui paikallisista herätyk-

sen aalloista ja kanavoitui eri vaiheiden kautta Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen perustamiseen vuonna 1967 (Rämä 1997, 26–27). Kansanlähetyks on hyvin vahvasti sekä herätys- että lähetysjärjestö, sillä sen perustamisesta asti järjestöllä on ollut näky siitä, että sisälähetys ja ulkolähetys kuuluvat erottamattomasti yhteen (Rämä 2016, 117). Osittain eriävien työnäkyjen ja toimintamallien vuoksi Kansanlähetyksestä erkaantui 1970-luvun aikana kaksi lähetysjärjestöä, Lähetysyhdistys Kylväjä ja Sanansaattajat, jotka ovat myös kirkon virallisia lähetysjärjestöjä (Evl.fi, sanasto, viidesläisyys).

Uuspietistisenä herätysliikkeenä Kansanlähetyks painottaa evankelioinnin ja raamatunluvun merkitystä. (Uskonnot Suomessa, Kristilliset herätysliikkeet, viidesläisyys.) Sen toiminnassa on alusta alkaen ollut näkyvää yleisen pappeuden korostaminen, ja maallikkoevangelistat ja muut liikkeen sisällä uskoon tulleet saattoivat esiintyä pappien kanssa yhdenvertaisina todistustehtävissä (Huotari 1981, 92). Samat painotukset näkyvät Kansanlähetyksen arvoissa ja toiminnassa edelleen, ja järjestön arvot ovatkin verkkosivuilla listattuna: luottamus Raamattuun; kaikkien oikeus evankeliumiin, usko ja seurakunta (painotamme henkilökohtaista uskoa ja elävää kristillisyyttä); yhteinen pappeus ja ennakkoluulottomuus ja yhteistyökyky (Kansanlähetyks, Arvot).

3.3 Diakonia

Diakonia on monimerkityksellinen sana, joka on kirkolliseen kieleen vakiintunut mutta arkisessa kielenkäytössä monelle vieras. Diakonia-käsite voidaan ymmärtää muun muassa rakkauden palveluna tai kirkon sosiaalisena toimintana, mikä tähtää esimerkiksi lähimmäisen hädän lieventämiseen tai yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (Kuusimäki 2012, 12.) Diakonialla on erilaisia merkitys- ja vivahde -eroja eri kieliryhmissä, ja diakonian virka on laajemmassa kirkkohistoriassa ollut selkeästi kahtiajakoinen. Se on tulkittu joko liturgisena pappeuden esiasteena tai toisaalta karitatiivisena, lähimmäisenrakkauden virkana (Ahonen 2002, 72). Suomeen on juurtunut jälkimmäinen, saksalainen tulkintaperinne. Koska oma työni käsittelee suomalaisen lähetysjärjestön suomalaisen koulutuksen saaneiden lähettien tekemää diakoniatyötä, sanan kotimainen merkitys ja juuri on tutkimuksen kannalta olennaisin.

Diakonian perusmäärittelyssä voimme kääntyä kirkkojärjestyksen puoleen: "Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta" (KJ 4, 3). Diakoniatyön perustana on kristillinen ihmiskäsitys, jonka mukaan jokainen ihminen on Jumalan omaksi kuvakseen luoma ja näin ollen arvoltaan mittaamaton. Diakonia on auttamistyötä, joka eroaa muusta sosiaali- ja terveystyöstä olennaisesti siihen sisältyvän hengellisen tukemisen ja sielunhoidon vuoksi. (Rättyä 2012, 81, 87.)

Koska opinnäytetyössä tarkastellaan diakoniatyön käytännön toimintamuotoja, on hyvä määritellä minkälaisen työalojen ja asiakasryhmien kanssa diakonit ja diakonissat yleensä toimivat. Pohjana haastatteluista nouseviin auttamistyön käytäntöihin toimii tässä työssä Ilkka Jääskeläisen (2002) *Diakoniatoiminnan muodot* -artikkelissa erittelemät diakoniatyön osa-alueet: perhe- ja lapsidiakonia, mielenterveytyö, vanhustyö, vankilatyö, vammaistyö, tukiasumistoiminta, päihdetyö, maahanmuuttajatyö, yhteiskunnallinen työ, asunnottomien auttaminen, naistyö ja taloudellinen avustaminen. Jätän yhteisvastuukeräyksen sekä palvelevan puhelimen hänen luettelostaan pois, sillä ne eivät koske lähetystyössä olevia diakoneja. Näiden lisäksi lasken diakonian työaloiksi myös sairaala- ja laitosdiakonian, kriisityön, vapaaehtoistyön, yhdyskuntatyön, diakoniakasvatuksen (Helin, Hiilamo ja Jokela, 2010, 1–52) sekä työn hengellisen ulottuvuuden, joka pitää sisällään muun muassa sielunhoitoa, läsnäoloa ja kohtaamista, keskustelua ja ohjausta. Lisäksi diakoniatyön muotoja ovat myös diakonissoille tyypilliset terveydentilaan liittyvä hoito ja neuvonta, jotka Pirjo Hakala nostaa artikkelissaan (2002) esiin. Nämä yhdessä johtavat ihmisen kokonaisvaltaiseen auttamiseen, johon diakoniassa pyritään. Harva diakonian työmuoto kuitenkaan sijoittuu tiukasti yhden kategorian alle, vaan sama toiminta voidaan usein sijoittaa monen otsakkeen alle. Näiden työalajakojen avulla voimme hahmottaa paremmin minkälaisia muotoja diakoniatyö eri maissa ottaa, ja voin arvioida kuinka laajasti haastatteleman Kansanlähetyksen lähetit työssään kattavat suomalaisen seurakuntadiakonian osa-alueita.

Luonnollisesti suomalainen seurakuntadiakonia on monipuolista ja muuttuu tarpeiden ja tekijöidensä näköiseksi. Jaotteluun käytetyt artikkelit vuosilta 2002–2010 antavat monipuolisen ja jäsennellyn kokonaiskuvan perinteisen seurakuntadiakoniarjesta, mutta muutaman vuoden välein julkaistut diakoniabarometrit päivittävät

ajankohtaista näkökulmaa diakonien työhön. Vuoden 2018 barometristä ilmenee muun muassa diakonien kasvanut huoli ja vastuunkanto kestävän kehityksen kysymyksistä. Barometri myös nostaa esiin diakonien tämänhetkisesti suurimmat huolenaiheet koskien suomalaisten hyvinvointia: riippumatta paikkakunnan ja seurakunnan koosta, diakonien viiden suurimman huolenaiheen joukossa olivat suomalaisten köyhyys, yksinäisyys, työttömyys ja päihteidenkäyttö. Suurena käytännön muutoksena diakonien työhön on tullut yhä pysyvämmäksi osaksi viestintä ja muut digitalisaation mukanaan tuomat muutokset. (Isomäki 2018, 34, 39 ja 49.) Vaikka diakonia saa erilaisia painotuksia ja pyrkii vastaamaan ajankohtaisiin haasteisiin, työn tietty ydin pysyy kuitenkin samana.

Suomessa diakoniatyöntekijän koulutus on toteutettu vuodesta 1996 alkaen kolme ja puolivuotisena sosionomi-diakoni (AMK) koulutuksena tai diakoniseen hoitotyöhön valmistavana nelivuotisena sairaanhoitaja-diakonissa (AMK) koulutuksena Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Alkujaan diakoniakoulutus oli yhtä kuin diakonissakoulutus osana sairaanhoitajakoulutusta. 1970-luvun lopulta diakoninkoulutus oli mahdollista suorittaa myös opistotason alempana sosiaalityöntekijän koulutuksena. (Helin ym. 2010, 49.)

Haastattelemissani diakoneissa ja diakonissoissa on edustajia jokaisesta diakoniakoulutuksen vaiheesta. Viisi haastattelemaani lähetystyöntekijää lähti kentälle diakonin tai diakonissan ammatti-identiteetillä, ja kaksi jatkokoulututtui diakonissaksi työkausien välissä tai niiden jälkeen. Diakoneina ja diakonissoina lähteneistä kolme kokee kaiken tai lähdes kaiken kentällä tekemänsä työn olleen selkeästi diakoniatyötä, mutta kaikkien työssä oli paljon diakoniaa, vaikka tekivät kentällä muutakin. Työmuodot, joita lähetystyöntekijät eivät mieltäneet suoranaisesti diakoniatyöksi, olivat muun muassa pyhäkoulutyö, viestintä, hallinnolliset sekä toimistotyöt sekä sairaala ja opetustyö. Silti rajanveto diakoniatyön ja muun työn välillä on vaikeaa.

3.4 Kansainvälinen diakonia

Kansainvälinen diakonia on käytännöiltään lähellä kehitysyhteistyötä, mutta sitä tehdään kristillisistä perusteista käsin ja diakonian periaatteella (Gothóni ja Helosvuori 2012, 153). Kansainvälinen diakonia ei ole yksi kirkon kirjatuista perustehtävistä eikä sitä ole mainittu osana kirkkojärjestystä, mutta sen paikka kirkon kansainvälisen työn muotona on Suomessa vakiintunut. Koska opinnäytetyöni koskee diakoniaa kansainvälisessä kontekstissa, on hyvä lyhyesti pohtia, miten kansainvälinen diakonia sanoitetaan suhteessa lähetystyöhön ja lähetyskentillä tehtävään diakoniatyöhön.

Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia ovat jännittävällä tavalla samanaikaisesti sekä toisiinsa vahvasti sidottuja että selkeästi toisistaan erillään. Siinä missä kansainvälinen diakonia alkoi ajatuksellisesti muotoutua omaksi palvelemisen lajikseen 1950-luvun jälkeen, lähetystyön historia ulottuu alkukirkkoon ja peräti Jeesuksen lähetyskäskyyn (Malkavaara 2008, 16). Kansainvälinen diakonia osuu kirkon tehtävissä lähetystyön ja diakonian kohtauspintaan, ja kuvataan usein osana kirkon kansainvälistä toimintaa (Latvus 2008, 3). Kansainvälistä diakoniaa toteuttaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piirissä virallisesti Kirkon Ulkomaanapu (KUA), mutta se ei ole ainoa toimija kentällä, vaan perinteiset lähetysjärjestötkin profiloituvat nykyisin osittain kansainvälisen diakonian toimijoiksi. Kirkon Ulkomaanapu on kuitenkin Suomessa kansainvälisen diakonian näkyvin tekijä. (Malkavaara 2002a, 311.) Kirkon Ulkomaanavun ja kansainvälisen diakonian perusidentiteetti nousee diakonian teologiasta, ja tähtäin on katsoa maailmaa ihmisen maallisen kärsimyksen näkökulmasta. Kansainvälisen diakonian toimintastrategiaan ei siis liity julistuksellista puolta, vaan se keskittyy muun muassa katastrofiapuun ja vaikuttamistoimintaan. (Sanerva 2002, 327.)

Kansainvälistä diakoniaa harjoittavat järjestöt niputetaan herkästi yhteen kehitysyhteistyöjärjestöjen kanssa. Koska suhtautuminen uskontoon on jälkikristillisessä Euroopassa varovaista, monet kristillistaustaiset avustusjärjestöt korostavat uskonnollisuuden sijaan ammatillista osaamistaan ja kehitysyhteistyön näkökulmaa toiminnassaan. Kirkon Ulkomaanapu ja Suomen Lähetysseura ovat ulkoministeriön suurimmat kumppanuusjärjestöt, mutta niihin kohdistuu myös kritiikkiä siitä, että niitä ei erota muista kehitysyhteistyöjärjestöistä. (Merenlahti 2015, 60). Elina Vuola esittää, että uskonnolliset toimijat joutuvat enenevässä määrin kil-

paiilemaan taloudellisista avustuksista, sillä sekularisoidussa lännessä, josta avustusjärjestöt saavat tukensa, toimijoiden uskontoperinne ja arvopohja koetaan ongelmallisena, tosin vailla asiallisia perusteita. (Vuola 2015, 30.) Vuola nostaa kuitenkin esiin sen, että lännessä koettu sekularisaatiokehitys on globaalissa mittakaavassa poikkeus, ja siksi uskonnon merkitystä ei tulisi tutkimuksissa ja toiminnassa aliarvioida (Vuola 2015, 35).

3.5 Kehitysyhteistyö

Koska lähetystyössä toteutettavan diakoniatyön haasteet ovat joissain maissa hyvin samankaltaisia kuin kehitysyhteistyössä kohdattavat, on hyvä eritellä, mitä kehitysyhteistyöllä tarkoitetaan. Ensinnäkin kehitys itsessään on monisyinen, arvolatautunut sana. Muun muassa Petri Merenlahti kirjoittaa artikkelissaan kuinka “monet uskonnollistaustaiset järjestöt tekevät tärkeää työtä globaalien kehityksen hyväksi, toisten yhtä lailla uskonnollistaustaisten järjestöjen toiminta asettaa kehitykselle vakavia haasteita”. (Merenlahti 2015, 57). On merkillepantavaa, että käsitys kehityksestä ja taantumuksesta on kulttuurisidonnaista ja lähtökohtaisesti subjektiivista, ja “kehitys” itsessään ei ole positiivista tai negatiivista. Käsitys kehityksestä on suhteellista, aikaan ja tilanteeseen sidonnaista (Koponen ja Seppänen 2016, 53–54). Onko kehitys päämäärä vai keino, ja tapahtuuko se itsestään vai tietoisien pyrkimysten kautta?

Avustustoiminnassa rahan liikkumiselta ei voida välttyä, ja niin kotimaassa kuin ulkomailla toimivat diakoniatyöntekijät ja kehitysyhteistyön parissa työskentelevät joutuvat kriittisesti pohtimaan, mihin käytetty raha kuluu ja onko toiminnasta hyötyä. Taloudellisten voimavarojen siirto taloudellisesti kehittyneemmistä maista vähemmän kehittyneisiin on aina monen agendan summa. Resurssipanostuksella pyritään saamaan aikaan ”kehitystä”, mutta aina jotain muutakin: poliittista suosiota, taloudellista etulyöntiasemaa tai vahvistettua asemaa kansainvälisenä toimijana. Myöskään vastaanottajan motiivit eivät aina ole yksiselitteisiä, ja jotkut hyötyvät kehitysavusta enemmän kuin toiset. (Koponen ja Seppänen 2016, 356–357.) Luterilaisella kirkolla ei ole omaa sosiaalioppiaan, eikä sillä ole valtioon nähden yhteiskunnallisten ja sosioekonomisten kysymysten ratkaisemiseksi mitään erityistä kristillistä viisautta, minkä vuoksi seurakunnan toimijat voivat tehdä samoja virheitä kuin yhteiskunnalli-

set toimijat. (Malkavaara 2002b, 304). Siksi humanitaarisen kehitysyhteistyön onnistumisista ja epäonnistumisista on hyvä oppia.

Kehitysyhteistyössä ja lähetystyössä on vaikeuksia silloin, kun ne arvot ja ihanteet, joita järjestö tai lähetti edustavat ja tahtovat viedä eteenpäin, sotivat merkittävästi paikallisen kulttuurin kanssa. Näin näyttää tapahtuvan niin hengellisen työn tekijöiden kuin kehitysyhteistyöjärjestöjenkin kohdalla muun muassa islamilaisissa maissa, joissa paikallinen, uskontoon nojautuva laki on ristiriidassa länsimaisen, usein Raamatusta nousevien ihmisoikeuskäsitysten kanssa. Esimerkiksi laki, joka kieltää muslimia vaihtamasta uskontoa, pakottaa lähetysjärjestöt pitämään matalaa profiilia islamilaisessa maailmassa toimiessaan (Palva 2005, 119). On monia maita, joissa sekä kehitys- että lähetystyö ovat kiellettyjä.

Kehitysyhteistyön periaatteiden ja käytäntöjen ymmärtäminen on lähetystyössä tehtävää diakoniatyötä tarkasteltaessa tärkeää, sillä uskonnolliset ja uskonnollistaustaiset toimijat ovat ”hyvän tekemisen markkinoilla” merkittäviä tekijöitä. Myös uskonnollisesti ja aatteellisesti sitoutumattomat kehitysyhteistyöjärjestöt toimivat käytännössä kristillisellä pohjalla, sillä niiden toiminnan perusta, YK:n ihmisoikeusjulistus, on kirjoitettu kristillisistä lähtökohdista (Johansson 2017, 164 ja 174). Suomessa kristilliset avustusjärjestöt ovat toistaiseksi suurimpia kansainvälisen avustustoiminnan tekijöitä. Frank Jonanssonin mukaan suomalaisia kehitysavun markkinoita hallitsi 2016 kahdeksan järjestöä, joista selvästi muita suurempia ovat Suomen Punainen Risti, Kirkon Ulkomaanapu ja Suomen Lähetysseura. Kirkon Ulkomaanapua lukuun ottamatta kristillisten avustusjärjestöjen tuki on kuitenkin ollut viime vuosina laskemaan päin (Johansson 2017, 133).

4 TYÖN TOTEUTUS

4.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu

Valitsin opinnäytetyön metodiksi haastattelututkimuksen, sillä tutkimuskohteeni on toistaiseksi vasta vähän kartoitettu. Tarkoituksena on ymmärtää yksittäisten lähetien toimintaa osana laajempaa kokonaisuutta, minkä vuoksi haastattelututkimus palvelee tiedonkeruun välineenä parhaiten. Haastattelussa on mahdollisuus kysyä tarkentavia lisäkysymyksiä ja syventää tiettyjä, kunkin haastateltavan kohdalla yksilöllisiä korostuksia työssä. Tämänkaltaiseen tutkimukseen olisi voinut sopia myös kyselylomake, mutta haastattelu sopi uuden tiedon kartuttamiseen paremmin ja antaa tutkittavasta aiheesta myös kuvaavia esimerkkejä. (Hirsjärvi ja Hurme 2014, 35–36.)

Haastattelumetodina toteutin puolistrukturoidun teemahaastattelun. Teemahaastattelun lähtökohtana on, että kaikkia haastateltavia yhdistää jokin samankaltainen kokemus, ja tämän kokemuksen kautta luotu yhteinen tema kulkee halki jokaisen haastattelun. Teemahaastattelu mahdollistaa sen, että tutkija voi, ja hänen kuuluu, alustavasti tutustua teemaan ja tutkittavaan ilmiöön etukäteen. Saatuaan kokonaiskuvan teemasta ja sen pääpiirteistä haastattelijä luo haastattelurungon, jossa kysymykset suunnataan tutkittavan henkilön subjektiivisiin kokemuksiin siitä aiheesta, johon tutkija on etukäteen tutustunut. (Hirsjärvi ja Hurme 2014, 47.)

Puolistrukturoitu teemahaastattelu toimii tässä kontekstissa myös siksi erityisen hyvin, että se ei aseta työtä tiukasti kvalitatiivisen tai kvantitatiivisen tutkimuksen piiriin, eikä ota metodina kantaa siihen, miten syvälle missäkin kysymyksessä on mentävä. Haastattelujen päätavoitteena on tuoda haastateltavien oma ääni kuuluviin mahdollisimman hyvin tietyn teeman ympärille rakennetun haastattelurungon puitteissa. (Saaranen-Kauppinen ja Puustiekka 2006, 6.3.2. Teemahaastattelu.) Käytännössä osa haastatteluista sai elämäkertahaastattelullisia piirteitä, mikä on laajempien haastattelujen kohdalla yleistä. Ihmisen elämä on kokonaisvaltainen, ja vaikka haastattelu temaattisesti koskisi vaikka työuraa, siihen sekoittuu luontevasti elementtejä myös muista elämänalueista. Oman elämäntarinan jakaminen on merkityksellistä sekä haastateltavalle että haastattelijalle, ja haastateltava voi saada uusia näkökulmia

ja oivalluksia elämästään. (Estola, Uitto ja Syrjälä 2017, 156–157). Yksi haastateltavakin totesi:

”Ihan hyvä pysähtyä vähän niinku miettimään tätä työtä välillä, et sen puoleen mä aattelen et hyvä ku tulee tällanen haastattelu niin pysähtyy vähän tän äärelle --”.

4.2 Haastattelun valmistelu ja toteutus

Sain keväällä 2017 lähetyskoordinaattori Anne Tuoviselta listan diakonia- ja diakonissakoulutuksen suorittaneista läheteistä sekä heidän sähköpostiosoitteensa. Lähetin listalla olevalle kahdeksalle läheteille haastattelupyynnöt, joista neljä vastasi myöntävästi. Sain kuitenkin kahdeksan haastattelua järjestetyksi pyytämällä myönteisesti vastanneita lähetejä kertomaan minulle diakoniatyötä tekevästä kollegoistaan. Haastattelututkimusta tehdessä on tärkeää pitäytyä joustavana ja hyväksyä, että haastateltavien valinnassa voi tapahtua muutoksia (Hirsjärvi ja Hurme 2014, 58.) Tämän haastattelututkimuksen kohdalla haastateltavien valikoitumisessa oli paljon sattumanvaraisuutta, eli sain eräänlaisen otannan läheteistä.

Sain haastateltavaksi kolme lähettä Etiopiasta, yhden Japanista, yhden Venäjältä, yhden Virosta, yhden Kreikasta ja yhden Etu-Aasiasta. Haastatteluvaiheen loppupuolella sain yhteydenoton vielä yhdeltä haastattelusta kiinnostuneelta läheteiltä, mutta koska hänen työkenttensä on Etiopia, joka oli jo entuudestaan hyvin edustettuna haastatteluissa, jätimme tämän haastattelun tekemättä. Haastatteluaineisto oli muutoinkin jo laaja, ja tehdyt kolme haastattelua samalta työalueelta alkoivat jossain määrin toistaa samoja asioita. Kun tutkimuksen tavoite on selvä, haastattelujen määrän lisääminen ei välttämättä enää hyödytä tutkimusta (Hyvärinen 2017, 36).

Kaikki varsinaiset diakoniatyötä tehneet haastateltavat olivat naisia, ja he kaikki ovat mieltäneet tehneensä lähetyskentällä diakoniatyötä. Viisi on koulutukseltaan diakonissoja, kaksi koulutukseltaan diakoneja ja yksi on kirkon nuorisotyönohjaaja. Yksi on hankkinut diakonissan pätevyyden kesken lähetyskauden ja yksi vasta lähetystyöstä palattuaan. Osa on vielä lähetystyössä, osa määrittelemättömäksi ajaksi kotiutunut ja kaksi eläkkeellä. Yksi eläkkeellä oleva Etiopian lähetti pyysi aviomiestään osallistumaan haastatteluun, sillä he olivat tehneet paljon työtä yhdessä. Mies

kertoi haastattelussa omasta työstään kehitysapuprojekteissa, ja vaikka hän ei varsinaisesti kuulu haastattelun kohderyhmään, hän kertoi paljon mielenkiintoisia havain-
toja työskentelystä Etiopiassa, minkä vuoksi siteeraan myös häntä opinnäytetyössä.

Se, että kaikki haastattelemi diakonit ja diakonissat ovat naisia, nostaa esiin lähe-
tystyön naisnäkökulmaa. Naisen asema ”lähetystyöntekijän vaimona” on historialli-
sesti ollut miesten roolia näkymättömämpi, kuten Gunvor Lande tuo esiin artikkelis-
saan *Naisnäkökulma ja ihmisoikeudet mission tulevaisuuden määrittäjinä* (2005, 27–
42) käydessään läpi naisen teologista ja kulttuurista asemaa lähetystyön toimijana.
On relevanttia huomioida, että diakonia, joka on historiallisesti naisvaltainen ala, on
myös Kansanlähetyksen lähetystyössä aiemmin jäänyt vähemmälle huomiolle. Nyt,
järjestön omasta toiveestaan, pyrin nostamaan diakoniaa paremmin näkyville, ja sa-
malla lähetystyö saa myös vahvan naisnäkökulman.

Kesä 2017 osoittautui parhaaksi mahdolliseksi ajaksi päästä haastattelemaan lähete-
ttä, sillä sinä vuonna juhlittiin Kansanlähetyksen 50-vuotisjuhlaa ja keskivertoa use-
ammat lähetit olivat kotimaassa juhluvuoden kunniaksi. Sain haastateltua kuutta lä-
hettä kasvotusten Ryttylän kansanlähetysofistolla ja kaksi haastattelua suori-
tin Skypen välityksellä. Skypen tai muun puhelimeen verrattavan välineen avulla
pystyy tavoittamaan kaukana asuvan haastateltavan kustannustehokkaasti (Ikonen
2017, 271).

Pyysin haastattelussa haastateltavia alkuun muun muassa kertomaan omasta itses-
tään, motiiveistaan sekä sanoittamaan, mitä ”diakonia” heille tarkoit-
taa. Haastattelukysymykset ovat luettavissa opinnäytetyön liiteosiossa 1. Vaikka en
pysty käsittelemään kaikkia kysymyksiä vastauksineen kovin laajas-
ti opinnäytetyössä, kysymykset antoivat kokonaisuuden kannalta tärkeää taustatietoa.
Nämä toimivat myös konkreettisina, laajoina avauskysymyksinä, jotka helpottavat
luottamuksellisen ja avoimen haastattelutilanteen rakentamista (Ruusuvuori
ja Tiittula 2017, 67). Luottamuksellisen suhteen rakentamiseksi loin haastateltavien
kanssa myös yhteistä pohjaa kertomalla itsestäni ja suhteestani lähetysjärjestöön,
jonka palveluksessa he ovat.

4.3 Eettinen reflektio

Haastattelussa on tärkeä huomioida sanojen merkitykset ja väärin tulkintojen riski. Tämän haastattelututkimuksen kohdalla koen erityisen haastavaksi sen, että lähetystyöstä puhuttaessa käytämme hyvin voimakkaasti arvoilla ja historialla latautuneita käsitteitä, jotka helposti tarkoittavat hieman eri asioita eri ihmisille. Haastatteluhetkellä sekä haastattelijaa että haastateltavaa merkityksellistävät niitä käsitteitä ja kohteita joista puhuvat (Hirsjärvi ja Hurme 2014, 51). Haastateltavat olivat tämän tutkimuksen kohdalla kaikki saman lähetysjärjestön palveluksessa, joten heidän kesken teologisten lähtökohtien voi olettaa olevan suhteellisen yhtenäiset. Vaikka opinnäytetyön aihe on varsin käytännönläheinen eikä siis haasta syvälliseen dogmaattiseen pohdintaan, haastatteluista käy kuitenkin ilmi, että haastateltavien käsitykset diakoniatyöstä ja heidän motiivinsa lähetystyöhön olivat samankaltaisia.

Kerroin haastateltaville ennen tallennusten alkua hieman itsestäni, koulutustaustastani sekä suhteestani Kansanlähetykseen ja lähetystyöhön. Minulla ei ole henkilökohtaisesti vahvoja, pitkäaikaisia siteitä Kansanlähetykseen, mutta sukunimeni on monelle järjestön aktiiville tuttu. Appivanhempani ovat olleet järjestön kautta lähetystyössä, ja he ja aviomieheni ovat järjestössä aktiivisia. Olen keväällä 2019 aloittanut mieheni kanssa Kansanlähetyksen lähetyslinjan, mikä oli haastattelujen ajankohtana jo sovittu asia, ja sen myötä olemme todennäköisesti itsekin suuntaamassa lähetystyöhön lähitulevaisuudessa.

Näin ollen opinnäytetyöni haastattelutilanteissa on jonkin verran sisäpiirihaastattelun piirteitä. Sisäpiirihaastattelussa haastattelijaa ja haastateltavaa yhdistää jokin erityinen piirre, kuten osallistuminen työelämään, kuuluminen johonkin erityisryhmään tai esimerkiksi yhteinen harrastus. Tuula Juvonen (2017) nostaa artikkelissaan *Sisäpiirihaastattelu* esiin sekä tämänkaltaisen haastattelutilanteen eettisiä ongelmakohtia että sen vahvuuksia. Oma sisäpiiriläisyyteni Kansanlähetyksessä ei ollut haastattelutilanteessa vielä kovin vahva, sillä en tuntenut ketään haastateltavistani entuudestaan eivätkä he minua. Sisäpiirihaastatteluun kuitenkin liittyy se, että haastattelutilanteessa haastattelijaa ja haastateltavaa jakavat tiettyä yhteistä ymmärrystä (Juvonen 2017, 401). Tätä uskon meillä olleen esimerkiksi käsitteisiin ja järjestön historiaan liittyvissä asioissa. Luottamuksellisen vuorovaikutuksen kannalta oli myös merkittävää, että

haastattelun tarkoituksena ei ollut hakea järjestöstä sisäpiiripaljastuksia tai muutoinkaan sellaista tietoa, mikä voisi vaarantaa järjestön tai sen työntekijöiden mainetta. Tutkijana tämänkaltainen haastattelu mahdollistaa oman kokemushorisontin ja itseymmärryksen syventämistä. (Juvonen 2017, 406–408.)

Haastateltavien joukossa on yksi lähetti, jonka kohdemaassa ei saa tehdä lähetys- tai kehitysyhteistyötä, ja näin ollen häntä ei myöskään saa nimeltä tai muuten tunnistetavasti yhdistää lähetystyöhön. Muut haastateltavat antoivat luvan nimensä käyttöön opinnäytetyössä. Päädyin kuitenkin jättämään kaikki nimet opinnäytetyöstä pois sekä kerronnallisen yhteneväisyyden että tutkimuskysymyksen tarkentumisen vuoksi. Haastatteluissa oli niin paljon elämäkerrallisia piirteitä, että henkilöistä puhuminen olisi saattanut ohjata opinnäytetyöni enemmän henkilöihin kuin itse tehtyyn työhön keskittyväksi.

4.4 Aineiston purku ja analyysi

Haastattelun käytännön haasteena on sen suunnitteluun, valmisteluun, sopimiseen, toteuttamiseen ja purkamiseen kuluva aika. Haastattelu voi olla hyvin aikaa vievä prosessi, varsinkin, jos haastattelut nauhoittaa ja litteroi jälkikäteen. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006, 7.2.1. litterointi). Tämän opinnäytetyön kaikki haastattelut on nauhoitettu, ja tallenteita on kahdeksan kappaletta. Pisin haastattelu on 87:22 minuuttia pitkä, lyhin 32:11 minuuttia. Niiden yhteispituus on 526,76 minuuttia.

Alkuperäinen suunnitelmani oli litteroida kaikki haastattelut, mutta jouduin huomaamaan, että jään opinnoissani liikaa jälkeen, jos joudun käyttämään litterointiin sen vaatiman ajan. Olen siis päätenyt ns. sisältölitterointiin koko haastattelujen osalta, ja tarkkaan litterointiin vain sitaattien kohdalla. Litteroinnin tarkkuus riippuu aina käytettävissä olevasta ajasta, ja sisältöanalyysia varten tehtävä puheen sisältöön keskittyvä analyysi sallii myös epätarkemman litteroinnin (Ruusuvuori ja Nikander 2017, 435). Olen siis käynyt haastattelumateriaalin tarkasti läpi ja tehnyt yksityiskohdaisia muistiinpanoja tutkimukseni kannalta olennaisista kohdista, mutta aikaa säästääkseni en ole litteroinut koko haastatteluja.

Aineiston purkua vaikeutti jossain määrin haastatteluaineiston epäsuhta: Etiopiasta materiaalia oli kolmen haastattelun verran ja lähes 50 vuoden aikahaarukalla, kun taas muista maista haastateltavia oli vain yksi, ja lyhimmat kahden - kolmen vuoden työkokemuksella. Opinnäytetyön luettavuuden ja tarkoituksenmukaisuuden vuoksi minun oli karsittava aineistoa runsaasti. Pitkissä haastatteluissa on runsaasti mielenkiintoisia kertomuksia työstä ja elämästä lähetyksentillä, elämäkerrallisia elementtejä, hengellistä reflektiota ja muuta, minkä mielelläni kirjoittaisin ylös mutta mikä ei vastaa opinnäytetyön kysymyksenasetteluun. Haastattelunauhoitukset lahjoitetaan tämän opinnäytetyöprosessin päätteeksi Kansanlähetykselle, ja ne ovat järjestön kanssa erikseen sovittaessa käytössä jatkotutkimusta varten.

Itse aineiston analyysin tein luokittelemalla haastatteluissa esiintuotuja auttamis- ja palvelutyön muotoja suomalaisen seurakuntadiakonian perinteisten työmuotojen alle. Näitä työmuotoja ovat ensinnä Ilkka Jääskeläisen (2002) artikkelissaan käsittelemät perhe- ja lapsidiakonia, mielenterveystyö, vanhustyö, vankilatyö, vammaistyö, tukiasumistoiminta, päihdetyö, maahanmuuttajatyö, yhteiskunnallinen työ, asunnottomien auttaminen, naistyö ja taloudellinen avustaminen. Lisäksi tässä työssä diakonia-työn työmuodoiksi lasketaan Helinin ym. (2010) esittelemät sairaala- ja laitოსdiakonia, kriisityö, vapaaehtoistyö, yhdyskuntatyö, diakoniakasvatus ja työn hengellinen ulottuvuus, sekä Hakalan (2002) artikkelissaan esiin nostama terveydentilaan liittyvä hoito ja neuvonta.

5 DIAKONIATYÖ TYÖALUEITTAIN

5.1 Etiopia

Etiopia on opinnäytetyöhön valikoituneista esimerkkimaista ainoa, joka voidaan kai-
kin mittapuun laskea kategoriaan kehitysmaa. Juhani Koposen artikkelissa (2016, 32)
kehitysmaaksi luokitellaan maat, joissa talous on kehittymätöntä, ruoasta on pulaa ja
vain harvalla on mahdollisuus kunnan koulutukseen ja terveydenhoitoon. Toistaisek-
si lähes kaikki Afrikan maat luetaan kehitysmaiksi, ja Etiopia sijoittuu vielä toistai-
seksi Maailmanpankin listauksessa 20 köyhimmän maan joukkoon, jos mittarina
käytetään bruttokansantuotetta per asukas (The World Bank, Indicators). Vaikka
bruttokansantuote, eli maan kokonaistuotannon arvo jaettuna asukasmäärällä, on
vertailun mittarina karkea ja puutteellinen eikä siitä voi suoraan päätellä maan lukeu-
tumista ”kehitysmaaksi”, se on suuntaa-antava ja laajasti käytetty valtion talouden
tuottavuuden yksikkö (Koponen 2016, 37-39).

Kansainvälisen valuuttarahaston mukaan Ethiopian kehitys on kuitenkin ollut viimei-
sen kymmenen vuoden ajan nopeaa. Talouskasvu sekä edistysaskeleet infrastruktuu-
rin, koulutuksen ja terveydenhoidon saralla ovat merkittäviä, ja IMF nostaa erityise-
nä kehityksen mittarina esiin synnytykskuolemien huomattavan alenemisen viimeisen
parin vuosikymmenen aikana. (IMF Ethiopia). Tätä opinnäytetyötä varten haastatel-
lut lähetit ovat monipuolisesti saaneet olla mukana näissä kehityksen askelissa.

Lähetystyön näkökulmasta huomioitakoon vielä, että Etiopia sijoittuu Open Doorsin
vainottujen kristittyjen World Watch-listalla sijalle 28. Listalla ovat ne maailman 50
maata, joissa kristittyjä vainotaan eniten. Tämä siitä huolimatta, että kristinusko on
Ethiopian valtauskonto, kattaen noin 60 % väestöstä (Open Doors World Watch List
2019.)

Tätä opinnäytetyötä varten haastattelin kolmea Kansanlähetyksen Ethiopian lähetyk-
syöntekijää. Heistä kaikki ovat tällä hetkellä kotimaassa, kaksi eläkkeellä ja yksi
muissa tehtävissä kotimaassa. Läheteillä on kaiken kaikkiaan kokemusta ja tietoa
Etiopiassa tehdystä lähetystyöstä ja diakoniatyöstä vuodesta 1978 vuoteen 2017.
Kaksi kolmesta lähti lähetystyöhön diakonissoina, kolmas opiskeli siihen ammattiin

Suomeen palattuun. Koska opinnäytetyöni tarkoitus on kertoa lähetystyössä tehtävästä diakoniatyöstä eikä niinkään työntekijöistä itsestään, niputan haastatteluissa kertyneen aineiston yhteen erittelemättä keneltä mikäkin tieto on peräisin.

Haastateltavat ovat pääasiassa toimineet Dembidolossa, Airassa ja Addis Abebassa. Lähetit työskentelevät yhteistyössä luterilaisen Mekane Yesus -kirkon kanssa, ja kaksi kolmesta lähetistä työskenteli myös muun muassa koulussa ja sairaalassa. Kombinaatio on lähetystyössä klassinen: lähetysjärjestöt olivat ensimmäisiä kehitysavun toimijoita, ja alkujaan ”kirkko, koulu ja klinikka” olivat kaikki osa samaa kokonaisuutta (Johansson 2017, 162). Etiopiassa tehdyn diakoniatyön erittely on opinnäytetyöhön valikoituneista työaloista vaikein, sillä haastatteluaineistoa on paljon, ja kaksi kolmesta lähetistä on työskennellyt kentällä vuosikymmenien ajan halki vaihtelevien poliittisten tilanteiden ja lukuisissa eri tehtävissä.

Yksi Etiopian haastatteluissa toistuvimmista diakonian työmuodoista on *lapsi- ja perhediakonia*, sillä kaksi kolmesta haastatellusta lähetistä työskenteli lähetyskentällä koulu- ja sairaalatyössä, ja toimi näin ollen paljon lasten ja äitien kanssa. Sekä koulussa että sairaalassa Kansanlähetyksen lähetit työskentelevät yhdessä muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa. Koulu ja sairaala eivät kumpikaan ole Kansanlähetyksen perustamia, ja niissä työskentelee lähettejä eri maista ja järjestöistä.

Koulumaailmassa toimineet lähetit joutuivat kohtaamaan työssään paljon köyhyyttä ja huono-osaisuutta, ja samalla koulumaailma oli myös tehokas väylä löytää apua tarvitsevat lapset ja perheet. Monelle lapselle lukukausimaksut, koulupuvut ja pienetkin hankinnat saattoivat estää opiskelun, ja vaikka lähetit usein avustivat heitä suoralla taloudellisella avustuksella, lähtökohtaisesti he yrittivät löytää kestävämpiä ratkaisuja taloudellisiin vaikeuksiin. Tarvitseville pyrittiin muun muassa järjestämään töitä esimerkiksi opettajien kodin- tai puutarhanhoitajina. Tähän koululaisten työllistämiseen osallistui monet opettajat, eivät ainoastaan Kansanlähetyksen lähetit. Yksi haastattelemani lähetti kertoi, että hänellä oli perheineen 5-6 ”palvelijaa” jotka tulivat koulupäivän jälkeen auttamaan kodinhoidossa, ja palkalla he pystyivät rahoittamaan koulunkäyntinsä. Kansanlähetyksellä on Etiopiassa myös kummilapsiprojekti, jolla mahdollistetaan kaikkein huono-osaisimpien lasten koulunkäynti.

Erityisen näkyvää ja konkreettista lapsidiakoniaa tehtiin, kun vuonna 1985 lähettien työalueen hiippakunnan pihaan tuotiin kuorma-auton lavalla 32 orpolasta, joista pienin oli imeväisikäinen. Lapset tuotiin kuivuutta ja nälkää kärsivältä kriisialueelta ja jätettiin kirkon hoidettavaksi. Sen aikainen kirkon johto oli alkujaan haluton auttamaan lapsia rahapulan vuoksi, mutta lähetit pitivät lasten puolia. Orvoista huolehtiminen on yksi kristillisen kirkon vanhimmista laupeudentöistä (Hakkarainen 2002, 76). Orpolapsien auttamisesta tuli pitkäaikainen projekti, josta lähetit muun muassa kirjoittivat rukouskirjeisiin, ja moni syytti heidän auttamiseensa Suomessa ja muualakin maailmassa. Kerätyillä varoilla lähetit saivat lopulta lapsille rakennetuksi orpokodin. Vuosien varrella lähetystyöntekijät ovat myös olleet mukana rakentamassa koulua valtion laiminlyömään siirtolaiskylään.

Kansanlähetyksen lähettien tekemä *vammaistyö* Etiopiassa lähtee hyvin erilaisista lähtökohdista kuin Suomessa. Siinä, missä yhteiskunta Suomessa on ottanut monet vammaishuollon tehtävät hoitaakseen (Jääskeläinen 2000, 200), Etiopiassa vammaistyö nivoutui ennen kaikkea *yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen*, jota lähetit tekivät myös orpolasten, naisten ja syrjittyjen heimojen puolesta. Lähetit ovat pitäneet kehitysyhteistyö- ja muissa hankkeissa esillä vammaisten ja muiden ”näkyvämmien ihmisten” oikeuksia ja tarpeita ja ovat lisänneet tietoa ja muokanneet asenteita. Monien erityisryhmien, kuten kuurojen ja sokeiden, oikeuksista on lähettien mukaan alettu puhua Etiopiassa vasta ihan viime vuosina. Diakoniatyöhön liittyy vahvasti vaikuttamisen näkökulma: kristillinen diakonia nostaa niiden ääntä kuuluviin, jotka eivät osaa tai pysty puhumaan omasta puolestaan (Helosvuori 2012, 170).

Yhteiskunnallisen vaikuttamisen lisäksi lähetit ovat tehneet myös konkreettista vammaistyötä. Yksi läheteistä järjesti poliosta vammautuneita nuoria ompelukurssille, minkä jälkeen he saivat omat ompelukoneet ja pystyivät aloittamaan yritystoiminnan. Ryhmän pojat pärjäsivät oman ompeluyrityksen kanssa hyvin, mutta tytöillä oli ongelmana se, että he olivat sekä vammaisia että naisia, minkä vuoksi heitä ei kunnioitettu eikä heiltä ostettu tuotteita. Koska ompelu ei tuottanut tuloja, tytöt siirtyivät ulos keittämään nuotiolla kahvia. Haastatteleman lähetti neuvoi heitä paistamaan nuotiolla myös munkkeja ja aamiaisleipiä, ja pian ulkokahvila alkoi menestyä hyvin. Lähetti sai Suomesta taloudellista avustusta, jolla ostaa tytöille leivinuuni, ja varoilla paistopisteelle saatiin vedetyksi myös vesijohto.

Se on ollut tosi ihana projekti mikä näytti, että se tyttöjen innokkuus ja kekseliäisyys ja tällainen, niin se vei sitä eteenpäin, että se lähti heistä ja se on mennyt eteenpäin sen myötä.

Etiopiassa on tehty myös *vankilatyötä*. Lähetit kertoivat, että parista vankilasta tuli kirkolle pyyntö, että se voisi järjestää vankilassa oleville ja sieltä vapautuville vaatteita. Kirkko kääntyi asiassa Kansanlähetyksen lähettien puoleen, ja he alkoivat pyytää turisteja jättämään ylimääräisiä vaatteitaan maahan tätä tarkoitusta varten. Kerätty apu vankiloille oli niin merkityksellistä, että lääninhallitus lähetti kirkolle kiitoskirjeen, ja tempaus avasi kirkolle ovet vankiloihin.

Diakonian rakkauden osoitukset antaa sitten myös tien evankeliumille. Jos mennään vain sen evankeliumin kanssa niin vastaanotto on huono, mutta kun pystytään jollain tavalla auttamaan niin ihmiset näkee, että me välitetään ja kirkko välittää heistä. Kyllä se avaa ovia.

Erityisesti yksi Etiopian läheteistä teki paljon diakonista *naistyötä*. Hän piti muun muassa tyttöjen voimaannuttamisryhmää, jossa käsiteltiin kasvamista, seksuaalisuutta ja oikeutta omaan kehoon. Tyttöille opetettiin ryhmässä myös englantia. Lähetti pääsi mukaan Lähetysseuran luotsaamaan naisten terveyteen ja ravitsemukseen liittyvään projektiin, jossa opetettiin kestävä viljelyä ja ruoanlaittoa. Ryhmässä puhuttiin myös huonoista tavoista kuten tyttöjen ympärileikkauksesta. Lisäksi tyttöjä ja naisia on voimaannutettu antamalla avaimia oman toimeentulon turvaamiseen esimerkiksi ammattiin opettamisella ja siihen välineiden hankkimisella. Naistyön ydintehtäviin kuuluu tukea naisia niin, että he pystyvät vastustamaan sortoa ja tuoda näkyviin naisten merkitys sekä heille itselleen että ympäröivälle yhteisölle ja yhteiskunnalle (Jääskeläinen 2000, 225).

Taloudellinen avustaminen oli pohjavireenä lähes kaikelle Etiopiassa tehdylle diakoniatyölle. Kaikista haastatteluista käy ilmi jatkuva ruoan, vaatteiden, suojan ja rahan tarve ja erityisesti lasten, naisten ja vammaisten hätä.

Siis tarpeet oli ihan... jos niinku aattelee tätä koko aikaa niin tarpeita siellä on ollu koko ajan. Et on ollu nälkää ja on ollu niinku kirkkojen polttamista ja -- koulunkäyntiin pyydetään jatkuvasti tämmöstä diakonia-apua, ja pyydetään, et niin musta tuntuu, että mikä tahansa asia niin kaikkeen on sellainen pohjaton tarve.

Juuri tämä pohjaton tarve opetti kaikille läheteille varsin nopeasti sen, että kaikkia ei voi auttaa, ja ainakaan rahaa ja hyödykkeitä ei kannata jakaa omalta kotiovelta. Taloudellista ja materiaalista avustusta pitää osata tehdä sellaisella tavalla, että läheteistä ei tule ”raha-automaatteja”. Siksi avustamiseen on oltava jokin järjestelmä, jonka takana olivat paikalliset itse. Koulut sopivat tähän tarkoitukseen hyvin, sillä siellä saatiin hyvin tietoa siitä, millä perheillä ei ollut varaa maksaa lapsen lukukausimaksuja. Lähetit ovat olleet aktiivisesti mukana prosesseissa, joissa seurakuntien diakoniaavustusten jakaminen on siirretty enenevässä määrin paikallisille, jotka tuntevat ja tietävät, ketkä ovat avun tarpeessa. Diakoniaprojektit on suunniteltava niin, että ne hyödyttävät pitkään ja ratkaisisivat ongelmia.

Etä sitte täytyy koettaa niinku keksiä sitä, niitä keinoja joilla -- diakoniatyö onkin sitä että annetaan se onki, et ei anneta sitä kalaa, vaan annetaan se onki jolla sit voidaan onkia niitä kaloja joilla sitte, -- nii haasteena on tietysti se, että miten, ku kaikki on -- köyhiä, että miten sitte pystyy tukea niitä jotka on vielä, niinku, joilla on vielä vähemmän ku niillä toisilla. -- että mitä voi käydä tekemään että saisi sitä toimeentuloa?

Taloudellisen ja tavara-avustamisen saralla lähetit kertoivat paljon konteista. Konttilähetyksissä suomalaiset ovat avokätisesti lahjoittaneet paljon tavaraa eri keräystarpeisiin, ja Kansanlähetyksen keräysten kautta Etiopiaan on viety vuosien varrella kontillisia tavaraa esimerkiksi kouluihin, sairaaloihin, työllistämistarkoituksiin sekä tarvitseville jaettavaksi esimerkiksi katastrofitilanteissa.

Katastrofit ovat avustamisen saralla asia erikseen. Äkillisen hädän iskiessä hätäapua on kerätty ja jaettu niin paljon kuin on pystytty. Tällaisina hätätapauksina lähetit muistavat esimerkiksi 1980-luvun nälänhädän, jolloin nälkäalueilta uudelleen sijoitettiin satoja tuhansia ihmisiä kodittomuuteen ja orpolapsia jäi heitteille. Lisäksi lähetit ovat nähneet ihmisten menettävän kotinsa kaatopaikan romahtaessa asuinalueen päälle sekä muslimien polttaessa kristittyjen koteja. Suurimman hädän aikana kaikki järjestöt tekevät mitä pystyvät, mutta lähetit muistuttavat myös työn todellisuudesta. Suurilla järjestöillä, kuten Punainen risti ja Pelastakaa lapset, on valmiudet reagoida suuriin katastrofeihin, eikä pienten lähetysjärjestöjen siksi kannata ainakaan kilpailla paikastaan onnettomuusalueella. Lähetit muistuttivat, että he voivat työssään keskittyä pidempiaikaisiin kehittämissuunnitelmiin ja tehdä sitä, mitä paikallinen kirkko toivoo.

Etiopian kentällä diakonissat ovat tehneet erityisen paljon *sairaala- ja laitosdiakonia-työtä*. He ovat työskennelleet synnytyssairaaloissa ja lastensairaaloissa ja antaneet neuvolatyyppistä opastusta ja hygieniakasvatusta äideille. Synnytyssairaaloihin liittyy myös Kansanlähetyksen ehkä kaikkien aikojen eniten huomiota saanut diakoniatempaus: ”Nuttujuttu”. Nuttuprojektissa kerättiin vauvanuttuja, eli neulottuja tai ommeltuja vauvanvaatteita, keskosvauvojen ensivaatteeksi, sillä Etiopiassa vauvoille ei perinteisesti hankita vaatetta tai muuta tavaraa ennen syntymää. Nutuilla rohkaitiin myös riskisyntyttäjiä sairaalaan synnyttämään ja pyrittiin siten vähentämään synnytykskuolemia. Vauvannuttuprojekti sai nopeasti valtavat mittasuhteet, ja nuttuja kudottiin ympäri Suomen ja ulkomaita myöten, ja vuonna 2015 100 000:s nuttu sai omistajansa.

Merkittävä työala on myös *terveydentilaan liittyvä hoito- ja neuvonta*, josta näkyvin osa on Aids- ja seksuaalikasvatus naisille ja nuorille. Erityisesti yksi kentällä ollut diakonissa kertoi tehneensä paljon Aids-työtä ja oli mukana perustamassa työryhmää, jossa jokainen antoi osan palkastaan Aidsiin sairastuneille naisille. He perustivat myös näille naisille vertaistukiryhmän. Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa nuorilla (15–24-vuotiailla) naisilla on moninkertainen riski saada hiv-tartunta saman ikäisiin miehiin verrattuna, ja naiset joutuvat miehiä yleisemmin leimatuiksi ja syrjityiksi taudin vuoksi (Vähäkivijärvi 2013, 165). Kansanlähetyksen lähettien tekemään Aids-työhön liittyi myös paljon seksuaalivalistusta sekä paikallisten nuorten kanssa ideoidut ja toteutetut draamat, jotka videoitiin opetusmateriaaliksi.

Merkittävä osa erityisesti yhden lähetin työtä Etiopiassa oli *diakoniakasvatus*. Etiopian kontekstissa tämä tarkoittaa erityisesti organisoidun diakoniatyön kouluttamista, mitä tehtiin yhteistyössä mm. Lähetysseuran lähettien kanssa. Haastatteleman lähetti kiersi opettamassa diakoniatyötä kaikissa rovastikunnissa ja oli mukana perustamassa diakonian työryhmiä seurakuntiin, joissa ei ollut lainkaan järjestäytyntä diakoniatyötä. Hän luennoi päivisin diakoniasta tietylle valikoituneelle ryhmälle, ja iltaisin hän näytti kaikille kiinnostuneille videoitua opetusmateriaalia ja veti keskustelua muun muassa haitallisista tavoista, erityisesti ympärileikkauksesta. Joskus opetukseen liitettiin myös hengellinen elokuva, ja diakoniasta opettaminen sisälsi luonnollisesti myös evankeliumin kertomista.

5.2 Etu-Aasia

Kansanlähetyksellä on ”Suuressa mukana” -verkkosivujen mukaan seitsemän nime-
töntä lähettä ja lähettiperhettä maissa, joissa lähetystyö ja kehitysyhteistyö ei ole
sallittua (Suuressa mukana, lähetit). Yksi näistä alueista on Etu-Aasia, jossa tehtäväs-
tä työstä ei julkisesti voi kertoa kovinkaan paljoa. Haastattelin opinnäytetyötä varten
yhtä diakonissaa, joka asui perheineen 14 vuotta yhdessä Etu-Aasian islamilaisessa
miljoonakaupungissa ja oli mukana perustamassa luterilaista kirkkoa jo syntyneelle
seurakunnalle. Maa jossa hän toimi, on myös Open Doorsin World Watch-listalla
kristittyjen vainosta (Open Doors World Watch List 2019).

Islamilaisessa maailmassa uskonnonvapaus kohtaa usein kritiikkiä, ja monet tahot
pitävät uskonnonvapautta osana ihmisoikeusjulistusta lähinnä länsimaisen sekularis-
min tuotteena. Monessa maassa laissa on sanktioita islaminuskosta luopuville. Kri-
tiikki ei kuitenkaan ole ainoa islamilaisen maailman tulkinta uskonnonvapautta koh-
taan, vaan jotkut muistuttavat, että missionaarisenä uskontona islam myös hyötyy
ihmisten oikeudesta vaihtaa uskontoa. (Ahonen 2000, 207.)

Haastattelemani lähetti teki diakoniatyötä islamilaisen maailman kontekstissa ja piti
lähetystyöntekijän roolinsa salassa kaikilta, jopa seurakuntalaisilta. Kaikki alueella
toimivat kristillisten järjestöjen työntekijät ovat maassa virallisesti jonkin muun syyn
takia, ja näyttäytyvät vain kristittyinä, jotka käyvät kirkossa ja kehittivät seurakuntaa
aktiivisen seurakuntalaisen roolissa.

Kansanlähetyksen kenttänä oleva Etu-Aasian miljoonakaupungin nuori luterilainen
seurakunta koki tarpeelliseksi saada järjestäytyneitä diakoniatoimintaa ja perusti dia-
konian johtokunnan, jonka puheenjohtajaksi diakonissakoulutettu Kansanlähetyksen
lähetti itse ryhtyi. Hänen tehtävänsä oli *diakoniakasvatus*, eli diakoniatyöhön koulut-
taminen. Hän myös suunnitteli mitä diakoniatyö tarkoittaa muslimikontekstissa, ja
otti vuosien aikana yhä enenevässä määrin vastuuta diakoniatyön kehittämisestä seu-
rakunnassa.

Hän teki muun muassa monivuotisia työllistämiprojekteja erityisen huono-osaisen
kansanosan parissa ja koulutti paikallisia ihmisiä diakoniatyöhön. Haastattelemani
lähetin suurin ja pitkäaikaisin projekti oli koruprojekti tämän syrjityn kansanryhmän

parissa. Projektissa lähetti hankki materiaaleja ja opetti köyhyydessä eläviä tekemään koruja, joita sitten myytiin muun muassa Suomalaisilla kristillisillä kesäpäivillä. Koruprojektin tuotolla seurakunta pyöritti noin 3000 euron diakoniarahastoa, jolla autettiin näitä syrjittyjä selviämään talven yli, eli hankittiin muun muassa polttopuita, lääkkeitä ja ruokaa. Saman ryhmän kanssa kokeiltiin myös muita projekteja, kuten marjojen keräämistä Suomessa, mutta se projekti ei onnistunut.

Nuori seurakunta oli pieni ja köyhä, eikä pystynyt vastaamaan kaikkeen *taloudelliseen avustamisen* tarpeeseen, mitä se kohtasi. Koko työalueen diakoniatyön tunnuslause olikin: älä anna kalaa, anna onki. Diakoniaryhmässä, jossa oli sekä paikallisia että lähetystyöntekijöitä, tehtiin yhteiset linjaukset siitä, että jokapäiväisessä elämässä ei voida auttaa, eli, laskuja ja päivittäisiä ruokatarpeita ei makseta. Sen sijaan pyrittiin kulkemaan ihmisen rinnalla ja auttamaan häntä löytämään keinot selvitä tilanteesta itse. Tähän apuun kuului muun muassa talousneuvontaa ja *asunnottomien auttamista* muun muassa asunnon etsinnässä. Diakonia tähtää asiakkaan parempaan elämänhallintaan, ja talouttaan hoitamaan oppinut asiakas on merkki diakoniatyön onnistumisesta (Helin ym. 2010, 75). Lisäksi seurakunta pakkasi kirkkokahveilta ruoka-avustuspaketit eniten tarvitseville. Haastattelemani lähetti teki myös *naistyötä*.

Meidän seurakuntalaisethan oli tällasta taloudellisesti -- huono-osasta väkeä -- oli kouluttamattomuutta, sit oli ihan tämmösiä jotka asu kadulla ja sit oli niinku jatkuvasti semmosissa talousvaikeuksissa, et se oli kyllä ihan varsinaisesti sellainen kantapääkoulu kyllä se, että tajuttiin, että piti heittää semmoset suomalaisen diakoniatyön -- perusteet ihan niinku romukoppaan.

Vaikka rahan antamisessa jouduttiin pitämään tiukkaa linjaa, hätätapauksissa ja erityistilanteissa oli silti valmiutta toimia. Tällaisia erityistilanteita oli muun muassa vauvan syntymä köyhälle äidille, tai kun perhe menetti asuntonsa tulvan vuoksi. Yllättäviin, hetkellisiin avuntarpeisiin tultiin aina vastaan.

Erityisenä onnistumisen kokemuksena lähetti kertoi nuoresta musliminaisesta, joka oli karannut kotoaan ja rakastunut ja tullut raskaaksi miehelle, joka osoittautui naimisissa olevaksi. Mies jätti naisen, ja tämä menetti raskauden vuoksi työnsä. Hän jäi yksin ja ilman tuloja tulevan vauvansa kanssa ja harkitsi aborttia. Aborttiklinikalla ollessaan hän kuitenkin muisti käyneensä joskus kristillisessä seurakunnassa, ja päätti vieraila sellaisessa. Seurakunta otti naisen ja tulevan vauvan avosylin vastaan:

hänelle kerättiin äitiyspakkaus, eräs vanhempi seurakuntalainen otti hänet asumaan luokseen, lähetystyöntekijä antoi naiselle imetysneuvontaa ja hän sai joka viikko suomalaisilta lähetyksen tukijoilta rahaa. Lopulta yksi seurakunnan miehistä rakastui naiseen, ja he menivät naimisiin. Naisella oli kulttuurisessa kontekstissaan valtava häpeä kannettavanaan, mutta seurakunta lupasi alusta asti auttaa häntä eteenpäin. Haastattelemani lähetti puolisoineen ovat naisen kastevanhemmat, ja he hankkivat hänelle hääpuvun kummilahjana, sillä naisen omat vanhemmat ovat hylänneet hänet. Tämän esimerkin kohdalla lähetti oli mukana organisoimassa ja toteuttamassa muun muassa *tukiasumistyötä* sekä *terveydentilaan liittyvää neuvontaa*.

Kun taloudelliseen avustamiseen ei yksinkertaisesti ollut varaa, seurakunnan työssä korostui *hengellinen työ*.

Se on tärkeä, että se diakoniatyö niinku nivotaan siihen seurakuntaan. -- Et kun tulee niitä pettymyksiä -- että tajutaan se, että seurakunnasta ensisijaisesti, sieltä saa sen evankeliumin, niinku et sie tuut sinne seurakuntaan sen takia. Sen täytyy olla se, se asia, mikä sinua kantaa niinku kaikenlaisissa elämäntilanteissa ja mitä sun elämässä sitte tuleekaan. Sit se ihminen tajuu – tai lähetti tajuu, että minä en pysty tätä tilannetta muuttamaan, minä en pysty tätä ihmistä loputtomaan kantamaan, mutta Jumala voi.

5.3 Japani

Kansanlähetyksellä on tehnyt lähetystyötä Japanissa jo 50 vuotta. Kaiken kaikkiaan Japanissa on tehty lähetystyötä jo lähes 500 vuoden ajan, mutta maan kristittyjen määrä on edelleen vain 1%. (Suurella mukana, Japani). Japani on monin tavoin erityinen lähetyskenttä, sillä maa on vauras ja monin ulkoisin mittarein hyvinvoiva (mm. elinikä 84 vuotta) (The World Bank, indicators). Japanissa ei siis ole kehitysavun tarvetta, mutta haastattelemani lähetin mukaan henkinen ja hengellinen pahoinvointi on suurta.

Kansanlähetyksellä on vuonna 2019 Japanissa neljä lähettiä ja lähettiperhettä. Haastattelemani diakonissa on palannut Japanin kentältä kotimaahan vuonna 2017 vietettyään maassa vuosien 1981-2017 aikana lähes 20 vuotta. Lähetti työskenteli vuosien aikana neljässä eri seurakunnassa ja oli kahdella paikkakunnalla ns. pioneerivaiheessa rakentamassa uutta seurakuntaa. Hän lähti kentälle sairaanhoitajan koulutuksella,

mutta täydensi osaamistaan kotimaanjaksolla 1990-luvulla opiskelemalla diakonisaksiksi.

Japanissa lähetystyöntekijät ovat lähtökohtaisesti ainoita työntekijöitä seurakunnassa, sillä lähetit siirtyvät toiselle alueelle sitten, kun seurakunta kannattelee itseään ja voi maksaa paikallisen papin palkan. Siksi heidän on hyvin vaikea erikoistua tietylle työalalle. Haastattelemanani lähetti kuvasi olleensa seurakunnassa vastuussa naisista, nuorista, lapsista ja diakoniatyöstä. Siksi rajanveto siitä, mikä työstä oli diakoniatyötä ja mikä ei, on vaikeaa.

Yksi diakonian työmuoto Japanin seurakunnissa on pyhäkoulutyö ja *perhe- ja lapsityö* kaiken kaikkiaan. Haastattelemanani lähetti kertoi työnsä alkuvuosista, jolloin seurakunnan lauantai-pyhäkouluun tuli parhaimmillaan toistasataa lasta. Haastattelemanani lähetti myös koulutti seurakuntalaisia pyhäkoulutyöhön. Kristittyjä arvostetaan Japanissa, ja lapsia tuotiin kirkkoon ns. ”kiltteyskouluun”. Nyt ajat ovat muuttuneet, ja lapset ovat Japanissa kilpailun vuoksi usein kiireisiä myös viikonloppuisin.

Haastattelemanani diakonissa pääsi Japanissa tekemään *sairaala- ja laitosdiakoniaa*, mikä hänen tapauksessaan olivat samalla *vammaistyötä ja vanhustyötä*. Hän vieraili muun muassa sairaaloissa tapaamassa kehitysvammaisia ja halvaantuneita potilaita, jotka olivat omaistensa hylkäämiä. Hän vieraili myös vanhusten päiväkeskuksissa, joissa varsinainen uskonnosta kertominen ei ollut sallittua, mutta hän kertoi sen sijaan Suomesta ja lauloi vanhuksille ja heidän kanssaan virsiä. Lähetti perusti yhteen seurakuntaan myös syöpään sairastuneiden vertaistukiryhmän.

Vaikka Japani on korkean elintason maa, sen asukkaat kohtaavat silti toisinaan katastrofeja, kuten maanjäristyksiä ja tsunameja. Lähetit menevät silloin mahdollisuuksien mukaan paikan päälle apuun tai organisoivat keräyksiä omaisuutensa menettäneiden avustamiseksi. Katastrofien sattuessa lähetit ottavat roolia *taloudellisessa avustamisessa*.

Pienessä seurakunnassa, jossa lähetit ovat ainoita työntekijöitä, seurakuntalaisten oma aktiivisuus tavoittavassa työssä on ensiarvoisen tärkeää. Työntekijä on silloin toiminnan *vapaaehtoistyön* organisoijana, mahdollistaja ja rohkaisija. Yhdessä seurakunnassa vapaaehtoiset halusivat perustaa kahvilan, ja tämä kahvila on edelleen

toiminnassa. Toiminta on pysyvää, sillä se nousi seurakuntalaisten omasta innostuksesta.

Japanilaiset ovat hyvin kiireisiä, ja siksi lähetit vetävät siellä monia yleishyödyllisiä harrastusryhmiä, kuten englannin kieliryhmiä ja suomen kielen keskusteluryhmiä. Haastatteleman lähetti, joka toimi erityisesti *naistyössä*, kertoi myös kakku- ruoka – ja keskustelukerhojen vetäneen naisia mukaan seurakunnan toimintaan. Nuorisotyön puolella lähetti oli perustamassa nuorten bändiä, joka kiersi esiintymässä eri seurakunnissa. Lisäksi nuorille oli omia ruokailuja ja kieliryhmiä.

Japanin seurakunta ei toistaiseksi tunne diakoniatyötä kuin lähettiensä kautta. Seurakunnilla ei usein ole varaa pappiin, eikä siis muihinkaan työntekijöihin. Näin ollen Suomesta tuttua diakoniatyön taloudellista avustamista ei tunneta, ja Japanissa lähetystyön ja diakoniatyön *hengellinen puoli* korostuvat. Monelle maassa vain määräajan oleva ulkomaalainen lähetystyöntekijä on turvallinen kontakti purkaa ongelmia ja hätää, sillä kasvojen menettämisen kulttuurissa moni ei avaudu vaikeuksista edes läheisilleen.

Kun on pitkään ollut siellä niin tällainen sielunhoidollinen puoli sitten työssä on kasvanut ihan hurjasti, varmasti sitäkin kautta, että niin kun on tullut kulttuuri tutuksi ja sitten kieli enempi hallintaan ja sitten näitä kontakteja on, pitkäaikaisia kontakteja, ja sitten se, että Japanissa me ulkomaalaiset työntekijät ollaan, ollaan tota niin sillai avainasemassa, että niin, japanilaiset kokee luottamusta meitä kohtaan ehkä senkin syystä että heille tää kasvojen menetyksen pelko -- Paljon kirkolle tulitiin ihan hädissä, että välillä sinne juoksi -- paljain jaloin talvikylmässä apua hakemaan kun sen mies meinas puukottaa sen, ja sitten välillä siellä oven takana oli, oli tota niin tällanen dementoitunut vanhus joka ei osannut löytää kotiaan.

5.4 Kreikka

Kreikka on haastatteluun valikoituneista työkentistä ainutlaatuinen siinä mielessä, että haastattelemani lähetti ei toimi Ateenassa seurakuntatyössä, vaan hän työskentelee kristillisessä, kreikkalaisjohtoisessa pakolaisten päiväkeskuksessa. Tämä päiväkeskus ollut toiminnassa 90-luvulta, ja sen taustaorganisaatio on yhteiskristillinen ”Auttavat kädet” -järjestö. Päiväkeskus on ajan saatossa erikoistunut farsinkielisiin maahanmuuttajiin. Kyseinen päiväkeskus on toiminut Ateenassa jo kauan, eli haastattelemani lähetti perheineen tuli mukaan valmiiseen konseptiin ja palvelee siellä omilla lahjoillaan.

Kreikka on jo pitkään ollut Eurooppaan suuntaavien pakolaisten ensimmäinen kohde. Erityisesti vuoden 2015 pakolaistilanne näkyy maan maahantulotilasoissa merkittävänä nousuna, ja pelkästään meriteitse saapuvien tulijoiden määrä yli kaksikymmentäkertastui (The UN Refugee Agency Operational Portal, Mediterranean situation). Haastattelemani lähetti, joka on koulutukseltaan diakonissa, on perheineen Kansanlähetyksen ensimmäinen lähetti tällä kentällä. Perhe muutti lähetystyöhön Kreikkaan vuonna 2015.

Tällä työkentällä Kansanlähetyksen tekee siis *maahanmuuttajatyötä*. Työ järjestön päiväkeskuksessa ei ole järjestäytyneitä seurakuntadiakoniaa, mutta käytännössä haastattelemani diakonissan jokaista työtehtävää läpäisee hengellisen ja fyysisen avustustyön näkökulma. ”Mä aattelen, että se diakonia on vähän niinku tää lähetystyökin, tää lähetystyöntekijän rooli, että se läpäisee kaiken”. Työ on klassista ”soppaa, sanaa ja sielunhoitoa”. Haastateltavan mukaan se on käytännön diakoniatyötä ilman paperityötä, ja työtä saa tehdä ilman byrokratiaa ja budjettia, sillä järjestöllä ei ole antaa raha-avustuksia. Kaikki, mitä järjestön työntekijät antavat avustuksena, järjestö on saanut lahjoituksina.

Ateenalaisessa pakolaisten päiväkeskuksessa viikko on selkeästi strukturoitu ja joka päivälle on eri ohjelma. Maanantaina työntekijät kokoustavat. Tiistaina on perheiden lounas, jossa työntekijät valmistavat pakolaisten itsensä avustamana ruoan 170 hengelle. Samana päivänä keskuksessa lajitellaan myös lahjoitusvaatteita, ja ruoan jälkeen on päivän hengellinen osuus ja pyhäkoulu lapsille. Tiistai on siis selkeästi *lapsi- ja perhediakonian* päivä. Haastattelemani lähetti antaa tiistaisin myös diakonissan

pätevyydellään päiväkeskuksen vieraille apua heidän vaivoihinsa ja jakaa lääkkeitä, toisin sanoen hän antaa *terveydentilaan liittyvää hoitoa ja neuvontaa*.

Keskiviikko on naisten suihkupäivä, jolloin on tarjolla myös ruokaa, rukousta, juttuseuraa ja mahdollisuus pestä pyykkiä. Se on siis *naistyön* päivä. Torstaina on vastaava miestenpäivä, jolloin haastattelemani diakoni käy terveystarkastuksilla ja vetää naisten raamattupiiriä. Perjantaina päiväkeskuksessa on kaikille avoin teetupapäivä Tämä yhdessä olemisen ja tekemisen korostaminen työssä on ryhmäyttävää ja siten *yhteisötyötä*. Koska päiväkeskuksessa on paljon enemmän tekemistä kuin työntekijäresursseja, päiväkeskuksen toimintaan liittyy runsaasti *vapaaehtoistyön* organisointia. Päiväkeskuksen kävijät osallistuvat omalla panoksellaan muun muassa ruoan valmistukseen ja lahjoitustavaran lajitteluun.

Vaikka päiväkeskuksessa ei anneta rahallista avustusta, sen kautta välitetään paljon muun muassa lahjoitusvaatteita. Materiaalisen avun jakamisen haastattelemani lähetti kokee vaikeaksi, sillä ihmisten tarve on loputon.

Auttaminen on tosi vaikeeta. Sä kuvittelet, että sä autoit, mutta ei siitä välttämättä ollutkaan sitte apua. Että se sellainen antaminen, joulupukkina olo, niin minusta se on niinku tietyn lyhyen ajan juttu --. Meiltä vaaditaan enemmän ja enemmän sitä tavaraa. Mua ei vaikka enää tervehditty tossa keväällä vaan heti tultiin kysymään lääkettä ja ku aukasi jonkun avustuskaapin oven niin oli, että kun piti hiljaa antaa jolleki, niin sit siinä oli yhtäkkiä kaksikymmentä ihmistä vieressä ja mulle mulle mulle.

Suurimpia onnistumisen kokemuksia diakonissa onkin kokenut kohtaamisissa ja keskusteluissa, siinä, että on saanut rukoilla, jutella ja kuunnella toisen huolia. Näin ollessa päiväkeskuksen työssä on vahva *hengellisen työn* ja sielunhoidon elementtinsä. Monet maahanmuuttajat, erityisesti pakolaiset, kantavat mukanaan menneisyydessään kokemaansa pahaa, ja he kokevat uudessa elinympäristössä turvattomuutta ja voimattomuutta (Jääskeläinen 2000, 217). Haastattelemani lähetin mukaan Kreikan pakolaisten keskuudessa on suuri hengellinen ja henkinen hätä, sillä moni on tullut Eurooppaan vaikeista olosuhteista suurin, täyttämättömin odotuksin. Näissä tilanteissa työ on jopa enemmän *kriisityötä* kuin diakoniatyötä.

5.5 Venäjä

”Kansanlähetyksen työ Venäjällä on tukea Inkerin kirkkoa evankeliumin levittämisessä”, sanotaan Kansanlähetyksen Suuressa mukana verkkosivuilla. Venäjä on kommunismin ajan jälkeen avautunut lähetystyölle, ja Kansanlähetyksellä on tällä hetkellä maassa viisi lähettä ja lähettiperhettä. Haastatteleman lähetti on koulutukseltaan sosionomi ja kirkon nuorisotyönohjaaja, ja hän on perheineen ollut Venäjällä lähetystyössä vuodesta 2013. He ovat omassa työkentällään Novosibirskissa ensimmäisiä Kansanlähetyksen lähettejä, ja he työskentelevät paikallisen luterilaisen seurakunnan yhteydessä.

Haastatteleman lähetin laajin työala kentällä on *lapsi- ja perhetyö*. Tämä pitää sisällään muun muassa pyhäkoulutyötä laajassa mittakaavassa, lastenleirejä, perheiden yhteisiä päiviä sekä yhteydenpitoa perheisiin. Pyhäkoulutyö on suuri kokonaisuus, sillä lähetti sekä pitää itse pyhäkouluja, suunnittelee niitä yhdessä paikallisten opettajien kanssa että koordinoi laajemmin lähialueiden pyhäkoulutyötä ja järjestää pyhäkouluopettajien tapaamisia. Novosibirskin seurakunta järjestää aina lauantaisin perheiden yhteisen päivän, jossa lapsille ja kouluikäisille on omaa ohjelmaa, josta haastatteleman lähetti vastaa yhdessä paikallisten kanssa. Lisäksi lapsille on myös lyhyitä yhden tai kahden päivän mittaisia leirejä, joissa yöpyminen tapahtuu kuitenkin kotona tilojen puutteen vuoksi. Lähetti tekee lapsityötä kehittävällä otteella, ja haaveilee koko rovastikunnan yhteisestä pyhäkouluopettajien tapaamisesta.

Haastatteleman lähetti pitää myös yhteyttä seurakuntansa perheisiin ja käy heidän kanssaan keskustelua lasten kasvatukseen ja hengellisiin asioihin liittyen. Hän rukoulee perheiden kanssa ja järjestää heille vaateapua tarvittaessa. Hänen kokemuksensa mukaan perheet ovat avuntarpeessa Venäjällä, jossa perheiden merkitys on perinteisesti suuri ja vanhempien odotetaan auttavan aikuisia lapsiaan. Ne perheet, joilla ei ole perhettä turvaverkkona, putoavat tyhjän päälle. Yhteiskunta ei tule perheitä vastaan ja ongelmatilanteessa ei ole mitään tahoja mihin ihmisen voisi ohjata eteenpäin. Tarvittaisiin esimerkiksi neuvolaa ja systemaattista työtä kodittomien tukemiseksi.

Kansanlähetyksen työ Venäjällä paljon *vankilatyötä*, ja haastatteleman lähetti osallistui siihen oman seurakuntansa kautta. Novosibirskin luterilaisella seurakunnalla on kaksi työntekijää, kirkkoherra ja diakoni. Lähetit avustavat molempia työntekijöitä, ja

haastattelemani lähetti on ollut tukemassa seurakunnan diakonia muun muassa tämän työssä vankilasta vapautuvien parissa. Seurakunnan venäläisellä diakonilla on suurena projektina ”Puolimatkan talo”, jossa vankilasta vapautuneet saavat katon päänsä päälle, hengellistä opetusta ja esimerkiksi opetusta arkipäivän taidoissa ja työnhaussa. ”Puolimatkan talon” tarkoituksena on myös auttaa entistä vankia saamaan otetta päihdeettömästä elämästä, joten työ on välillisesti myös sekä *asunnottomien auttamista että päihdetyötä*. Rikollisuus ja päihderiippuvuus kulkevat usein yhdessä, mikä takia päihdekuntoutuja tarvitsee tukea kuntoutumiseen ja taitoja uuden elämäntavan kehittämiseen (Jääskeläinen 2000, 209–210).

Toinen Novosibirskin diakonin projekteista on yhteistyö lastensairaaloiden kanssa. Sinne kerätään vaatteita ja jouluisin lahjoja, ja näissä keräyksissä lähetit ovat saaneet olla mukana ja rohkaista myös kotimaan lähettäjiään osallistumaan lahjakeräykseen. Vaikka lähettien rooli tässä on auttava, he osallistuvat silti osaltaan *sairaala- ja laitost diakoniaan*.

Koska Novosibirskin seurakunnalla on oma diakoniatyöntekijä, lähetystyöntekijän ei tarvitse vastata juurikaan *taloudellisesta avustamisesta*. Käytännössä hän kuitenkin tekee sitä pienessä mittakaavassa, auttaen tarvisijoita konkreettisissa hankinnoissa. Kun tarvitaan ruokaa, hän vie sitä, ja jos joltakulta on hajonnut sänky, etsitään yhdessä, mistä voisi saada käytettynä uuden. Rahan antaminen ei lähetin oman kokemuksen mukaan kannata: jos sänkyostokseen antaa rahat, ne käytetään johonkin muuhun.

Haastattelusta nousee voimakkaasti esiin työn sielunhoidollinen ja *hengellisen työn* puoli. Lähetti on saanut huomata, miten kiitollisesti kaikki apu on otettu vastaan, ja tämä kertoo siitä, että ihminen on kokenut tulleen kohdatuksi, nähdyksi ja rakastetuksi. Ihmiset kaipaavat rakkautta ja uskoa parempaan huomiseen.

Rukous toimii aina, mä oon sitä mieltä. Että kaikkien diakoniatyöntekijöiden pitäisi aina vaan rukoilla ihmisten kanssa -- kun ihminen saa painaa päänsä Jumalan eteen ja tuoda ne asiat siihen, niinku tavallaan antaa ne pois -- Jumala saa siinä hoitaa ja murtaa ihmistä. -- vaikka ne ei häviäis ne ongelmat mihinkään, mutta tälle ihmiselle tulee sellainen olo siinä rukouksessa, ehkä sellainen kokemus siitä, että on joku suurempi, on Jumala joka pitää huolta ja kantaa. Ja usko siihen parempaan huomiseen löytyy monesti sen rukouksen kautta.

5.6 Viro

Viro on lähetyskenttä lähellä meitä. Kommunismin romahtamisen jälkeen maa on avautunut lähetystyölle, mutta kenttänä se on haastava, sillä ateismin aika on jättänyt maahan jälkensä. Kansanlähetyksen ”Suuressa mukana” -sivuston mukaan Viron kirkko on pyytänyt Kansanlähetykseltä apua evankeliumin julistamiseen. Järjestö tekee seurakunnan perustamiseen tähtäävää työtä Tallinnan suurimmassa lähiössä Lasnamäellä, minkä lisäksi työn painopiste maassa ovat lapset, nuoret ja kehitysvammaiset. Haastatteleman lähetti on koulutukseltaan diakoni, ja hänellä on kokemusta lähetystöstä Virossa vuodesta 1998. Kansanlähetyksen kautta hän on toiminut kentällä vuodesta 2003. Hänen työnsä painopisteitä ovat evankeliointi, erityisesti musiikkievankeliointi, kehitysvammaistyö sekä diakonia.

Yksi toimiva *perhe- ja lapsityön* muoto Virossa ovat palvelutempaukset. Haastatteleman lähetti on suomalaisen nuorten sporttitiimin kanssa järjestänyt kerrostaloalueen leikkipuistossa ja pihakorttelissa lapsille ja perheille toimintaa. Tarjolla oli ohjattua toimintaa lapsille sekä kahvia, teetä ja voileipää. Kiinnostuneille jaettiin myös lehtiä ja kirjallisuutta. Tempaus oli menestys ja lähetti pohtii haastattelussa, riittäisivätkö resurssit järjestää alueelle säännöllisempääkin toimintaa. Virossa toimiva lähetti on Lasnamäellä tehnyt esimerkiksi *yhdyskuntatyötä*, mitä edellä kuvattu korttelitoimintakin parhaimmillaan on. Yhdyskuntatyö on tietyn asuinalueen yhteistyön ja yhdessä tekemisen ja ryhmäytymisen tukemista. (Helin ym. 2010, 52).

Haastatteleman lähetti on solminut kontakteja *vanhusten* ja kehitysvammaisten hoitokoteihin ja pitänyt hartauksia ja konsertteja, mitä milloinkin on toivottu. Hän on vierailut myös *vankiloissa*. Erityisen paljon hän on tehnyt *vammaistyötä* kehitysvammaisten parissa. Virossa ei ole lainkaan palkattua diakoniatyöntekijää kehitysvammatyöhön, ja seurakunnilla ei ole edes kartoitettua tietoa siitä, miten paljon kehitysvammatyötä maassa ylipäätään tehdään ja kuinka paljon olisi tarvetta. Lähetti on muun muassa ollut kehitysvammatyöstä vastaavan virolaisen papin apuna kehitysvammaisten rippikouluissa, ja lisäksi hän on Tallinnassa ja lähiympäristössä pitänyt pyhäkoulutyyppejä tilaisuuksia kehitysvammaisille.

Taloudellista ja materiaalista avustamista lähetti tekee vain satunnaisesti. Hän on itse, omista varoistaan tukenut yhtä ystäväperhettä, mutta muuta rahaliikennettä ei

ole ollut. Tavaraliikennettä on ollut jonkin verran enemmän, aina silloin, kun siihen on löytynyt jokin luonteva kanava. Esimerkiksi suomalaiset matkailijat tuovat joskus lahjoitustavaraa, ja suomalaiset lahjoittavat Viroon tavaraan mielellään. Lahjoitustavaroille löytyy usein vastaanottaja ihan omien paikallisten kontaktien kautta, ja paljon lahjoituksia vietiin myös seurakunnan omalle kirpputorille. Tavaraliikenteestä on kuitenkin myös huonoja kokemuksia:

Esimerkiks se, kun lähetetään jotain sellasta tavaraa joka on niinku ihan, vaik jotain salmiakkikarkkeja jota virolaiset ei oo tottunu syömään -- kerran oli sinne ruokavarastolle tullut lavallinen semmosta mämmijäätelöä --, semmonen, mikä oli sulanut matkalla -- tosi törkeetä jos semmosta menee sitte jollekin tarjoomaan.

Virossa lähetti toimi paljon *vapaaehtoistyössä*, erityisesti evankelioivassa tavoittavassa toiminnassa. Maassa on kuitenkin vaikea saada paikallisväestöä toimintaan mukaan, sillä maassa ei lähetin mukaan ole evankelioimisen perinnettä. Historiallisen taustan vuoksi virolaiset ovat tottuneet olemaan uskostaan hiljaa, ja siksi he tarvitsevat rohkaisua tavoittavaan työhön. Evankelointitempauksilla halutaankin luoda uutta mallia ja uusia perinteitä, ja seurakunnassa on yhdessä ideoitu mahdollisimman matalan kynnyksen toimintatapoja. Nokipannukahvien keitto ja muut palveluprojektit ovat olleet sellaisia, mihin väkeä on saatu mukaan. Diakoniatyössä toimivan tärkeä tehtävä on varustaa ihmisiä diakoniatyöhön ja niihin tehtäviin, jotka sopivat heille. Jotkut tahtovat mukaan kertaluontoisiin tempauksiin, toiset puolestaan sopivat laajempien kokonaisuuksien järjestäjiksi. (Honkkila 2000, 272.) Yksi onnistunut vapaaehtoistoiminnan muoto oli seurakunnan tiloissa järjestettävä kesäkirpputori, jota vapaaehtoiset ovat pyörittäneet lähetin avustuksella. Se on ollut kivaa yhteistä tekemistä vapaaehtoisten kanssa ja samalla kävijät ovat tulleet tietoisiksi siitä, missä seurakunta kokoontuu.

Viron lähetin työhön kuuluu myös paljon *hengellistä työtä* ja sielunhoitoa. Seurakuntaa perustavassa työssä lähetti tutustuu paljon uusiin ihmisiin ja luo kontakteja, ja osa niistä poikii syvempiä keskusteluja, yhteyttä ja jopa vuosien ystävyys-suhteita. Joskus ihmisen tarpeet ovat kuitenkin liian suuret yhden ihmisen kantaa ja hoitaa. Lähetti kertoi haastattelussa yhdestä mutkan kautta kohdatusta ihmisestä, joka osoittautui psyykkisesti sairaaksi. Hänellä oli pohjaton puhetulva ja jatkuvia taloudellisia tarpeita, ja pitkän ja raskaan yhteydenpidon, avustamisen ja neuvonnan päätteeksi lähetti

joutui sovitusti lopettamaan yhteydenpidon. Tässä tilanteessa olisi ollut tarvetta *mienterveystyölle*, mutta siihen ko. lähetti ei kokenut voivansa ryhtyä.

Pääasiassa kokemukset hengellisestä työstä ovat kuitenkin positiivisia. ”Koen, että on ollu, että sille on ollu tarvetta, että laulaa niille ihmisille siitä, että he on Jumalan silmissä arvokkaita ja tärkeitä ja ei ole sattumaa, että he on olemassa”.

6 ONNISTUMISIA JA OPITTAVAA

6.1 Ulkopuolisuuden edut

Yksi opinnäyteyön keskeisistä tavoitteista oli koota tietoa siitä, millainen diakoniatyö on toiminut lähetyskohteissa ja miksi, sekä vastaavasti selvittää mahdollisia vaikeita paikkoja ja kehittämiskohteita. Näistä asioista kysyttiin läheteiltä haastatteluissa suoraan (Kts. liite 1. kysymys 11), mutta osa tuloksista on poimittu myös muiden vastausten alta. Luvussa kuusi käsittelemme näitä diakoniatyön onnistumisten ja vaikeuksien kokemuksia. Molempia on jossain määrin tuotu esiin jo maakohtaisissa käsittelyissä luvussa viisi, mutta tässä luvussa on tavoitteena esittää niitä kootusti ja teemoittain niin, että voimme hahmottaa yleisiä toimintamalleja.

Yksi mielenkiintoinen ja yllättävä näkökulma toimiviin malleihin liittyen ei niinkään nouse lähettien omista valinnoista tai tekemisistä, vaan se kumpuaa heidän asemastaan lähetyskentän kulttuurin ”ulkopuolisena” ja suomalaisena. Joskus se, että hengellisen työn tekijä edustaa eri kansallisuutta ja kulttuuria kuin kohdemaansa asukkaat, osoittautuu itsessään eduksi tehdyssä työssä. Suomalainen diakoniatyöntekijä on joissain tilanteissa oikealla tavalla ulkopuolinen lähetysmaan kulttuurissa.

Esimerkiksi Japanissa lähetystyöntekijä voi olla turvallisempi kontakti avuntarvitsijalle kuin paikallinen, sillä kasvojenmenettämisen kulttuurissa ulkomaalaiselle on haastatteleman lähetin kokemuksen mukaan helpompi kertoa vaikeuksista ja avuntarpeesta koska tämä tulee joskus poistumaan maasta. Japanin kentällä myös ihan suomalaisuus itsessään sekä monipuolinen kielitaito toimii läheteille työkaluna tavoittaa paikallisia. Japanissa lähetit ovat kokeneet hyväksi tarjota ns. hyödyllistä toimintaa, joka palvelee kiireisiä paikallisia. He järjestävät muun muassa kielipiirejä, ja suomen kielen piirit ovat Japanissa hyvin suosittuja. Haastatteleman Japanin lähetti on ulkomaalaisena päässyt myös pitämään kansainvälisyyskoulutusta lapsille ja kertomaan suomalaisesta joulusta.

Joulun aika on aina parasta aikaa Japanissa, kun saa kertoa että miksi joulua ylipäätään vietetään, et se ei oo joulupukin syntymäpäiväjuhla niin kuin ihmiset monesti luulee vaan että mikä se oikeesti on, ja sitten niinku tällasissa tilanteissa voi ottaa sinne, mullakin oli pieni kuusi siellä ja mä korisetelin sen ja niinku Luther lapsilleen niin koristeiden kautta kerto koko joulun evankeliumin.

Etiopiassa puolestaan ulkomaalaiset, esimerkiksi lähetystöntekijät, vastaavat hyvin pitkälti seksuaalikasvatuksesta, sillä paikallisten on vaikea puhua tabu-aiheista.

Kerran jonkun workshopin päätteeksi yks pappi sanoi että ”tuo on tosi hyvä asia ja siitä pitää puhua meidän lapsille, meidän nuorille, jos ei puhuta niin nuoris kuolee. Mutta me ei voida siitä puhua, että se on teidän puhuttava”. Koska on ollut tabu puhua seksistä, ei he voi puhua kun koko ikä on opetettu että siitä ei puhuta. Et sit oli yksi semmonen nuorisotyösihteeri joka sanoi, että te ootte murtaneet tän hiljaisuuden, nyt pitäsi meidän jatkaa.

Afrikkalaiset kirkot kamppailevat seksuaalisuuden käsittelyssä, minkä vuoksi seksuaalivalistus ja Aids-työ ovat jääneet muun muassa ulkopuolisten lähetystyöntekijöiden tehtäväksi. Veli-Matti Vähäkivijärvi esittää artikkelissaan (2013, 156–157), että Afrikkalaisen kirkon kykenemättömyys tarttua seksuaalikasvatukseen on itsessään lähetystyön perua, sillä kristillinen lähetystyö on ollut vahvasti vaikuttamassa paikallisen kirkon kielteiseen asenteeseen seksuaalisuutta kohtaan. Tätä taustaa vasten on nyt hyvä huomata, että lähetystyöntekijät ovat aktiivisia toimijoita Aidsiin liittyvän stigman lieventäjinä, ja toiminnalle on kysyntää Afrikan kirkoissa.

Lähetystyössä oleva diakoniatyöntekijä tarkastelee lähetyskenttäänsä ulkopuolisen silmin. Hän huomaa sellaisia asioita seurakunnassa ja yhteiskunnassa, joille paikallinen saattaa olla sokeutunut tai joille ei välttämättä keksitä ratkaisuja. Näissä tilanteissa aukeaa parhaimmillaan sauma yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle, kuten erityisesti Etiopian kentällä on tapahtunut. Ulkopuolinen uskaltaa usein nostaa ongelmakohtia esiin ja saattaa omasta kontekstistaan keksiä uudenlaisia tapoja toimia. Tällaisia Suomesta kummunneita toimintatapoja, mitä haastatteluissa tuotiin esiin, ovat muun muassa Etu-Aasiassa kootut äitiyspakkaukset sekä Etiopian ”nuttujuttu”. Myös Virossa toimiva lähetti pyrki seurakuntalaisten kanssa keksimään sellaisia evankelioimisen muotoja, jotka sopivat paikallisille historialliseen painolastiin nähden. Kyseisen lähetti kuitenkin korosti myös, että malleja ei voi kopioida suoraan Suomesta, sillä se mikä toimii yhdessä paikassa, ei usein toimi toisessa.

Kontaktit Suomeen ja Kansanlähetyksen taustatuki mahdollistavat lähettien työhön monenlaista tukea. Lähetit saavat esimerkiksi säännöllisesti vierailulle Kansanlähetyksen aktiolaisia ja kansainvälisyyslinjan opiskelijoita. Vaikka osa läheteistä luki kansainvälisyyslinjalaiset työtehtäviksi, he antoivat myös arvokasta panosta lähetystyöhön. Virossa toimiva lähetti kertoi Suomesta saapuneen sportti-tiimin olleen mahdollistajina Lasnamäen kerrostalolähiön alueella järjestetyssä lasten palvelutempauksessa, jossa nuoret järjestivät lapsille ohjattua toimintaa leikkipuistossa. Etiopiassa puolestaan lähetti koki päässeensä paikallisten nuorten pariin juurikin kansainvälisyyslinjalaisten kautta. Näiden kontaktien avulla lähetti pääsi luontevasti puhumaan nuorille seurustelusta ja seksuaalisuudesta, ja osana Aids-työtä lähetti teki näiden samojen nuorten kanssa lyhyitä, nuorten käsikirjoittamia opetusvideoita haitallisista tavoista, seksuaalisesta käyttäytymisestä ja Aidsista.

6.2 Yhteistyötä yli järjestörajojen

Osa haastattelemistani Kansanlähetyksen läheteistä koki ”hypänneensä liikkuvaan junaan”, eli he pääsivät kohdealueellaan jatkamaan sellaisessa työssä tai projektissa, joka oli aloitettu jo ennen heidän saapumistaan. Erityisen merkittävästi tämä näyttäytyi Kreikassa pakolaistyötä tehneen lähetin kohdalla, joka meni Ateenaan ensimmäisenä Kansanlähetyksen lähettinä työskentelemään jo olemassa olevaan toimintakeskukseen, jossa työskenteli lähetejä monista eri järjestöistä ja maista. Myös Etiopiasa toimineet lähetit työskentelivät usein enemmän tai vähemmän valmiiden rakenteiden sisällä, esimerkiksi kristillisessä koulussa, sairaaloissa tai käynnissä olevissa projekteissa, ja tekivät muutenkin paljon yhteistyötä eri järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Muilla työalueilla työskennelleille läheteille yhteistyö keskittyi ennen kaikkea paikallisen seurakunnan yhteyteen. Nämäkin lähetit tekivät kuitenkin usein pienimuotoista yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa muun muassa materiaalisen avun tai yhteisten juhlien yhteydessä. Yhteistyötä tehtiin luonnollisesti luterilaisten kirkon virallisten lähetysjärjestöjen kanssa, mutta myös muun muassa Fidan, Patmoksen sekä OM:n kanssa. Lähetystyössä korostetaan nykyisin yhteistyön ja kumppanuuden merkitystä, ja yhteiseen kristilliseen kirkkoon kuulumisen vähentää lähetysjärjestöjen

välistä kilpailua (Gothóni ja Helsovuori 2012, 161). Tämän tiivistä myös Etu-Aasian lähetti:

[--] luterilainen kirkko, niin siinä on siis mukana Kansanlähetys, Kylväjä ja SLEF, ja me tehtiin koko ajan niinko kolme järjestöä yhdessä sitä työtä. Ja meillä ei lähetien välillä ei ollu ees niinku mitään ajatusta, että toi on sen työntekijä, vaan me tehtiin niinku kokoajan kaikki yhdessä.

Etiopian Aids-työtä sekä muuta terveystaloustyötä tehtiin yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa, erityisesti Lähetysseuran ja erään saksalaisen lähetysjärjestön kanssa. Muutoinkin Etiopia on kenttä, jossa on monia eri järjestötoimijoita sekä projekteja käynnissä, minkä vuoksi tekijöiden on hyvä hahmottaa omat voimansa ja oman taustaorganisaationsa resurssit. Tarpeita on aina, eikä avuntarvitsijoista tarvitse kilpailia:

Sit tästä diakoniatyöstä ja avustustyöstä yleensä niinku Etiopiassa, tommosessa erittäin köyhässä maassa, niin kyllä ollaan pyritty siihen, että me ei niinku lähdetä matkimaan ja kopioimaan mitä, mitä joillakin jo on. Esimerkiksi Addiksessa on tämmönen ruokapaikka niille kerjäläisille, niin me käydään heiltä, siltä järjestöltä, ostamassa ruokaliput ja sitten ollaan jaettu niitä sinne kaduille niille ihmisille että ne voi mennä, mennä sinne. Sehän olis hirmu hienoa, jos Kansanlähetys auttaa katu ihmisiä, näitä kodittomia tai pitää ruokapaikkaa -- se on hirveesti työllistävää, ja siellä on jo, ja se vaatii työvoimaa, niin tota ei me voida siihen lähtee.

6.3 Taloudellisen ja materiaalsen avun haasteet ja mahdollisuudet

Taloudellinen avustaminen, eritoten rahan antaminen, koetaan lähetyskentillä todella vaikeaksi, ja sen nähdään johtavan vain harvoin muutokseen ihmisen elämässä. Taloudellisen tuen vaikeus yhdistää sekä kotimaassa että lähetyskentillä työskenteleviä diakoneja, sillä vuoden 2018 diakoniabarometristä käy ilmi, että vain kaksi viidestä Suomessa työskentelevästä diakonista on vakuuttunut taloudellisen avustamisen kuuluvan ihmisen kokonaisvaltaiseen auttamiseen (Isomäki, Lehmusmies, Salojärvi, Wallenius 2018, 31). Lähetistä erityisesti köyhissä maissa toimineet kertoivat kaikki vaikeuksista taloudellisen ja materiaalsen avun jakamisessa. Diakoniatyöllä ei haluta luoda ns. ”riisikristittyjä”, jotka käyvät seurakunnassa vain rahan takia. Lähetillä on myös riski kokea itsensä ”raha-automaateiksi”, joilta odotettiin enemmän kuin mitä he pystyivät omastaan antamaan. Etiopiassa työskennellyt lähetti kertoi,

että häntä opettajana pyydettiin usein lasten syntymäpäiväjuhliin, jonne hän luonnollisesti toi lahjoja, yleensä myös päivänsankarin sisaruksille. Lahjoja tuova ulkomaa-lainen oli suosittu juhluvieras, ja kerran lähetti sai huomata, että hänet oli kutsuttu kaksi kertaa vuodessa saman lapsen syntymäpäiville.

Rahan antamisen sijaan konkreettiseen materiaaliseen apuun vastaaminen on usein toiminut paremmin. Tämän kokemuksen jakavat kaikki sekä taloudellista että mate-riaalista apua jakaneet lähetit, ja Venäjän kentällä työskennellyt lähetti kertoo asiasta näin:

Yksittäisten ihmisten kohalla -- konkreettinen apu toimii parhaiten, se, että, et, jos he tarvii ruokaa niin me ostetaan sitä ruokaa ja jos he tarvii sen, lapselle sängyn, niin sit me hankitaan se -- eikä nyt oo se ajatus, et-tä me mennään kauppaan ostamaan vaan, että, että yleensä etsitään, et kenellä olis, niinku, kuka vois lahjoittaa ja näin. Et sellanen konkreetti-nen apu niinku toimii, että, mutta se taas ei toimi yhtään, se, et jos an-netaan rahaa. Ei se varmaan missään päin maailmaa toimi --.

Materiaalisen avun jakamiseen liittyy kuitenkin usein paljon työtä, varsinkin, kun pyritään vastaamaan monen ihmisen tarpeeseen. Myös silloin, kun materiaalisesta avusta tulee asiakkaille toiminnan itsetarkoitus, diakoniatyön luonne muuttuu ja työntekijä voi joutua asemaan, jossa häntä ei enää nähdä muuna kuin avaimena avus-tuskaapille, kuten Kreikassa pakolaistyössä ollut lähetti kertoi haastattelussa.

Materiaalisen avun jakaminen on läheteille usein projektiluontoista, ja jaettavaa tava- metaa tulee joskus tarjottuna esimerkiksi toisilta järjestöiltä. Usein lähetit ovat myös aloittaneet omia keräyskampanjoita. Materiaalisen avun jakamisessa lähettjärengas ja suomalaiset seurakunnat ovat olleet monessa mahdollistajina. Avustustyö kohde- maassa on onnistunut, kun suomalaiset ovat innostuneet työstä ja halunneet auttaa. Tästä nuttuprojekti Etiopiassa on erityisen merkittävä esimerkki. Tuhannet ihmiset Suomessa ja myös muualla maailmassa lähtivät mukaan neulomaan nuttuja Etiopian vastasyntyneille, ja nuttuja oli pian enemmän kuin alkuperäinen tarve vaati, ja nuttuja alettiin levittää ympäri Etiopian ja jopa muihin maihin. Lähetti arvioi nuttuprojektin menestyksen taustalla olevan sen, että siinä ihmiset kokivat tekevänsä jotain oikeasti hyödyllistä.

Eniten materiaallisen avun esimerkkejä on Etiopiasta, jossa tarpeita on paljon ja haastatteluotanta suuri. Erityisesti Etiopialaisten orpolasten kohtalo herätti ihmiset auttamaan:

Yhtenä iltana siin meidän hiippakunnan pihalle tuotiin kuorma-auton lavassa niin vähän yli 30, 32 lasta ja annettiin hiippakunnalle et täs on, tehkää orpokoti. -- Me kirjoitettiin niistä sitten rukouskirjeessä niistä lapsista ja tuota, ja se aiheutti sen, että ihan -- moni ihminen syytyi sille työlle ja alko auttamaan, ja ihan niin että Japanista yks seurakunta, kun meidän lähetit luki meidän kirjeestä, että semmonen tarve, niin sieltä tuli apua.

Muutoinkin lähettäjät ovat aktiivisesti lähteneet tukemaan lähetyskohteita avuntarpeessa. Etiopiaan on Kansanlähetyksen kautta vuosien varrella viety monia kontillisia hyötytavaraa, ja täsmäapuna maahan on lähetetty esimerkiksi ompelukoneita ja rahoitettu muuten erilaisia diakoniatyön tarpeita. Venäjän lähetit puolestaan ovat saaneet Suomesta kerättyä joululahjoja Novosibirskin sairaalan lapsille, ja Viroon suomalaiset ovat tuoneet vaatteita muun muassa seurakunnan kirpputorille. Etu-Aasian työssä kontaktit Suomeen ovat merkinneet muun muassa sitä, että paikallisten valmistamia koruja on voitu myydä Suomessa hengellisillä kesäpäivillä, ja niillä tuloilla mahdollistaa pieni diakoniarahasto. Suomalaiset lähtivät myös taloudellisesti tukemaan Etu-Aasian seurakuntaan tullutta yksinäistä, raskaana olevaa nuorta naista.

Lähetien kertomat onnistumisen kokemukset materiaalisen avun antamisessa liittyvät usein yhdelle ihmiselle annettavaan elämää muuttavaan apuun. Erityisesti opetus-työssä Etiopiassa olleet lähetit muistuttivat, että lapsiin, ja erityisesti lasten kouluttamiseen, panostaminen tuottaa aina positiivisia tuloksia. Siksi lähtökohtaisesti kaikki Etiopian lähetit järjestöstä riippumatta pyrkivät auttamaan lapsia käymään koulunsa loppuun. Joskus hyvinkin pieni apu auttoi lapsia ja nuoria eteenpäin:

Yks poika tuli hänelle puhumaan, että tota, et hänel ei oo kynää, et hän ei voi jatkaa koulua, et opettajat sanoo, et kun ei oo kynää niin hän ei voi jatkaa. Niin tota *lähetti* [sana muutettu]oli sit löytänyt jonkun siis kynänpätkän, sellaisen ylimääräisen, kotoonsa ja antanut, et siinä on sulle kynä. Niin sitte, siis vuosia vuosia jälkeenpäin, se mies oli jossain jonkun viraston korkein virkamies ja se oli tullut kiittämään siitä kynänpätkästä, et se niinkun mahdollisti sen, että hän sai jatkaa koulunsa.

6.4 Paikallisen omistajuuden merkitys

Vaikka on tärkeää ja mielekästä käsitellä lähetystyössä tehdyn työn vaikutuksia ja lähetystyöntekijän roolia siinä, sekä lähetystyön että diakoniatyön pitkän aikavälin tavoitteena on tehdä itsensä tarpeettomaksi. Ulkomaalainen lähetystöntekijä on kentällä vastaamassa johonkin kohdemaan seurakunnan tai muun tahon tarpeeseen, ja siirtyy yleensä uusiin tehtäviin siinä vaiheessa, kun paikallinen seurakunta saa vakiinnutettua toimintansa ja työntekijänsä. Lähetit on maassa muutenkin usein vain väliaikaisesti, minkä vuoksi itseään ei saa tehdä korvaamattomaksi.

Haastattelemiini lähetit toivovat erityisesti taloudellisen ja materiaalisen avun jakamisen siirtyvän aina mahdollisimman pian paikallisten käsiin, sillä ulkomaalaisen on vaikea erottaa todellinen hätä maassa, jossa lähtökohtainen elintaso on niin paljon huonompi kuin Suomessa. Lähetin voi olla vaikea irrottautua niistä ihanteista ja toimintatavoista, jotka on kotimaassaan oppinut. Erityisesti Etu-Aasiassa toiminut lähetit kertoi suomalaisten diakoniatyön ihanteiden ”joutuneen romukoppaan” loputtoman avuntarpeen äärellä ja korosti paikallisten omaa ymmärrystä ja vahvuuksia diakoniatyössä:

Eritavalla ku se on yhteisöllinen kulttuuri, niin se, että oppii -- siihen, että seurakuntalaiset alkais ottaa niinku niistä omistaan -- huolta, ja sen takia nähtiin tärkeenä -- et saahaan niinku *paikallisia* [sana muutettu] siihen niinku diakoniatyötä tekemään, koska ne, ne osas kyl sit lukee sen hyväksikäytön ja semmosen ja eri tavalla järkevästi. Tai se länsimaalainen helposti menee siihen höplään ja siitä omasta huonosta omatunnostaan tai omasta kulttuuristaan käsin lähtee sit auttamaan sittenkin kun ei pitäisi enää auttaa.

Lähtökohtaisesti lähettien kokemus on ollut se, että kaikki diakonia- ja auttamistoiminta mikä on aloitettu kirkon kanssa ja paikallisten aloitteesta, on toiminut parhaiten, sillä paikalliset näkevät ja tuntevat tarpeet. Aloitettujen toiminnan jatkuvuuden ja kestävyuden näkökulmaa pitivät esillä monet lähetit, ja haastattelusta korostui toiminnan seurakuntalähtöisyys. Lähetit ovat tulleet maahan seurakuntia varten, ja diakoniatyön ja kaiken muunkin työn on vastattava seurakunnan ja paikallisten tarpeisiin. Lähetit voivat tuoda ideoita ja mahdollistaa toiminnan toteutusta, mutta aidosti vaikuttavaa ja pysyvää muutosta saadaan aikaiseksi vain silloin, kun paikalliset itse syttyvät tehdylle työlle. Tätä korosti erityisesti pitkään Etiopiassa työskennellyt lähetit, joka teki paljon konkreettista, ruohonjuuritason diakoniatyötä. Hän kertoi

yhtenä onnistumisen kokemuksena poliota sairastavien tyttöjen munkkikahvilasta, joka toimi juuri siksi, että idea ja toteutus tulivat tytöiltä itseltään. Toisenlaisiakin kokemuksia kuitenkin oli:

On siellä yks toinen tyttöprojekti sitte kans mitä oon tuota tehnyt sillee, mutta ei siinä sitte oo tämmöstä, tämmöstä jatkuvuutta ollut niinku tässä tyttöjen munkkikahvilassa. Et kun se tota, he ei niinku itte keksinyt niitä, ja sitä juttua mitä he halua tehdä, vaan jos se on sitä että minä esitän et voi tehdä tätä tai tätä --, niin se ei oo heistä syntynyt, vaan se on minusta syntynyt, niin siinä on ero. -- Ku tietysti näin kun meikäläinen menee sinne ja näkee niitä puutteita niin kauheesti, voi tuon vois korjata ja tuota vois tehdä ja tuota ja tuota, mutta ne on niinku niitä mun ideoita. Ja jos mä en osaa niitä viiiä sinne sillä lailla, että he syttyy – et se tulis niinku sillee et se ois heidän idea, niin siltä on niinku tietty pohja pois. Se on mun ideani, se on mun idea ja se lähtee mun mukani pois.

Opinnäytetyöhön valikoituneilla työkentillä oli kaikilla hyvin erilainen tilanne järjestäytyneen diakonian suhteen. Venäjällä ja Virossa luterilaisissa kirkoissa on jo diakoniatyötä, ja lähetit olivat työssään seurakunnan diakoniatyöntekijän tukena. Etiopiassa ja Etu-Aasiassa lähetit olivat mukana luomassa rakenteita ja kouluttamassa seurakuntalaisia järjestäytyneeseen diakoniaan. Japanissa diakoniatyö ei työmuotona ole kirkon tehtäväkentässä, mutta lähetit toteuttavat itsenäisesti työtään diakonian työotteella. Kreikan maahanmuuttajatyötä tehdään kristillisten järjestöjen voimin, minkä vuoksi sen yhteydessä tehty diakoniatyö ei mukaudu seurakuntatyön rakenteisiin.

Jotta vastuuta diakoniatyön tekemisestä saadaan siirrettyä paikallistasolle, on tärkeää ymmärtää ne yhteiskunnassa ja kulttuurissa jo olemassa olevat toimintamallit, jotka tukevat diakoniatyön toteutumista. Etiopian ja Etu-Aasian yhteisöllisissä kulttuureissa lähimmäisestä, esimerkiksi perheestä, suvusta tai kyläläisistä, pidetään lähtökohteisesti hyvää huolta. Etiopian kyläyhteisöillä on ainakin tietyillä alueilla ollut jo ennen diakoniatyön rantautumista omat kylätoimikunnat, jotka keräävät rahaa kuolemantapauksia tai muita erityistapauksia varten. Leskestä ja muista kuolleen lähiomaisista pidetään hyvää huolta. On tärkeä nähdä ne positiiviset lähtökohdat, jossa raamatullista diakoniaa lähdetään opettamaan ja kehittämään.

6.5 Diakoniatyöntekijän ammatti-identiteetti

Varmasti tulee tuota diakoniatyössä vastaan se, niin ku se tulee lähetystyössä -- että jotenki niinko Jumala yllättää aina, että kun oli lähdössä lähetystyöhön niin sanottiin, että sun tehtävä on tämä ja tämä ja tämä, ja sitte kun menee sinne niin mun tehtävä on jotain ihan muuta, ettei se oookkaan sitä mitä on sanottu vaan se on ihan kaikkee muuta, mutta että Jumala ei niinko sanonut sitä ajoissa, et jos se ois sanonut sen heti niin en ois lähtenykkään.

Kaiken kaikkiaan lähetystyöntekijöiden haastatteluista käy ilmi, että työ lähetyskentällä on ollut hyvin monipuolista, ja ennen kaikkea arvaamatonta. Tämä on todellisuutta myös suomalaisessa diakoniatyössä, sillä diakoniatyöntekijöillä on monesti melko vapaat kädet oman työnkuvansa ja työaikansa suhteen, ja työnkuvaan liittyy usein asiakastyön lisäksi muitakin työtehtäviä. Suomalaiset seurakunnat kuitenkin luovat rakenteet diakoniatyölle, ja käytettävissä olevat toimintamäärärahat ja tilat rajaavat jonkin verran työnkuvaa. Suomessa seurakuntalaisilla ja muullakin kansalla on myös lähtökohtaisesti jokin mielikuva diakoniatyöstä. (Helin ym. 2010, 52–53.) Lähetystyöntekijät tekevät diakoniatyötä usein siinä asemassa, että diakonian käsite on ympäröivässä yhteiskunnassa ja jopa seurakuntalaisten keskuudessa täysin vieras.

Kun lähetystyöntekijä lähtee työkentälle, hänen tuleva tarkka työnkuvansa on vain harvoin selvillä. Koulutustausta ja työkokemus vaikuttavat luonnollisesti työnkuvan muotoutumiseen, mutta paljon on kiinni myös paikallisen seurakunnan tarpeista ja olosuhteista. Haastattelemistani lähetystyössä olevista diakoniatyöntekijöistä osa on ollut kentällä pioneerivaiheessa, eli perustamassa seurakuntia. Niissä tilanteissa paikalliset eivät ole tienneet diakoniatyöstä mitään, eikä alkavilla seurakunnilla luonnollisesti ole ollut rakenteita tai budjettia. Siksi lähetystyössä tehtävässä diakoniatyössä korostui diakoniakasvatus: diakonit ja diakonissat ovat seurakunnassa jakaneet diakoniatyön osaamistaan ja olleet organisoimassa diakoniatoimintaa. Lähetit ovat kentällä yhteistyöseurakuntien pyynnöstä, ja heidän työnsä on usein hyvin itsenäistä. Diakoniatyö on usein muotoutunut osaksi työnkuvaa siksi, että se on lähetille itselleen tärkeää. Virossa toimiva lähetti sanoitti asian näin:

On itse pitäny mieltä -- se ei oo niinku kauheesti missään strategioissa niiku näkynyt tai tavoitteissa, et se on enempi tullu sillai, koska se on jotenki luontevasti niinku ollu osa sitä miun työtä ja mie oon kuitenkin saanut aika itsenäisesti luoda oman toimenkuvani, niin sitte se on luontevasti menny niinku siihen suuntaan.

Erityisesti haastatteleman Japanin lähetti, joka jatkokouluttautui sairaanhoitajasta diakonissaksi työkausiensa välissä, korosti koulutuksen merkitystä lähetystyössä. Hänen mukaansa lähetystyössä tulee koetelluksi monella tasolla, sillä uudessa maassa ja uudella kielellä toimiessa on niin paljon asioita mitä ei osaa. Koulutus antaa vahvuutta ja rohkeutta työhön:

Sairaanhoitajana lähdin lähetystyöhön ja sitte diakonissana palasin -- Mutta kyllä se toki se koulutus antaa sitte niinku semmosta, ehkä semmosta, työkaluja enempi itselle, että uskaltaa myöskin tarttua ja tota niin näkee asioita. -- koska on paljon asioita mitä varsinki ku nuorena lähettinä ku lähtee, että mitä ei yksinkertaisesti osaa ja sit kuitenkin joutuu seurakunnassa vastaamaan monesta työmuodosta niin, niin kyllä se semmonen, semmoseen, kouluun siellä joutuu, että se mitä ei osaa niin se pitää opetella. Mut se jos sulla on ammatti, tavallaan niinku koulutus siihen ja ammattipätevyys niin, niin se antaa sulle valtavasti eväitä.

Haastattelussa pyysin jokaista lähettiä kertomaan, miten he itse määrittelevät diakoniatyön. Etiopian kentällä lähetit määrittivät diakoniatyötä muun muassa heikkojen puolesta puhumisena, kristillisenä auttamisena, herkällä mielellä kulkemisena, kaikkein hädänalaisimpien auttamisena sekä kokonaisvaltaisena rinnalla kulkemisena. Etu-Aasian lähetti sanoitti diakoniaa vierellä kulkemisena sekä toisen kamalan olon sietämisenä ja siitä yhdessä selviämisenä. Japanin lähetti korosti diakoniatyön monipuolisuutta ja laajuutta. Viron lähetti määritteli diakonian kohtaamiseksi ilman ehtoja sekä valmiutena palvella ja tuoda evankeliumin sanomaa. Venäjän lähetti sanoi diakonian heikompien auttamisena hengellisessä viitekehyksessä sekä rakastavan Jumalan tuomisena ihmisten hädän keskelle. Nämä määritelmät kuvaavat sitä työtä, mitä kukin diakoniatyötä tehnyt lähetti on omilla painotuksellaan kentillä tehnyt. Voi myös olla, että diakoniatyön määritelmä on muokkautunut siinä työn kontekstissa, missä he ovat diakoniatyötä tehneet.

Osa läheteistä kertoi lähetin työn määräaikaisuuden raskaudesta. Kun työn tuloksia ei ehdi nähdä, työn merkityksellisyyden tunne voi kärsiä. Japanissa vuosikymmenien ajan työskennellyt lähetti muistutti, että yhden ihmisen uskon tulo voi olla kolmen lähettisukupolven asia: yksi kylvää, toinen kastelee ja kolmas niittää. Etiopiassa erityisesti diakoniakasvatusta tehnyt lähetti puolestaan sanoi haastattelussa suoraan, että ei ole saanut nähdä lainkaan työnsä hedelmää. Silloin, kun jotain orastavaa on saattanut olla aluillaan, hän on jo lähtenyt paikkakunnalta pois.

Lähetystyöntekijän on hyvä tiedostaa oman työnsä määräaikaisuus ja suunnitella asiat alusta asti niin, että työ saa jatkoa työkauden päätteeksi. Haastattelemani Venäjän lähetti korosti tätä työn jatkuvuuden näkökulmaa jo ensimmäisellä työkaudellaan: hänen näkynsä on se, että työ lähtee seurakunnasta, ja hän on lähetystyöntekijänä siellä varustamassa muita työhön, joka jatkuu senkin jälkeen kun hän lähtee pois. Etiopian pitkäaikainen lähettipariskunta kertoi yhdessä ajatuksiaan työn jatkuvuudesta:

Seurakunta ja kirkko on se yhteistyöjärjestö jonka kautta meidän on niinku suunniteltava - vaikka meillä olis kuinka suuri halu ja nähtäis se tarve, niin se ei, se ei ole hyväksi. Sen täytyy mennä niiden paikallisten ihmisten kautta koska ne jää sinne, me lähdetään pois. -- Jos tekee jotakin niin, ajattella sen niinku sillee kehitysyhteistyöprojekteissa ajatellaan, et mitä sitte kun tää projekti loppuu, miten tää työ jatkuu? Et kyl se on hyvä diakoniatyössäkin ajatella.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kansanlähetyksen lähetystyöntekijät ovat eri työalueilla ja vuosikymmenten ajan tehneet monipuolista diakoniatyötä sekä paikallisseurakuntien yhteydessä että muihin tehtäviin lähetettyinä. Diakoniatyön määrittelyssä luvussa neljä luetelluista diakonia-toiminnan muodoista haastateltujen lähettien työ kattoi valtaosan. Kahdeksan diakoniatyöntekijää kuudella työkentällä on tehnyt tai tukenut perhe- ja lapsidiakoniaa, vanhustyötä, vankilatyötä, vammaistyötä, päihdetyötä, tukiasumistyötä, maahanmuuttajatyötä, yhteiskunnallista työtä, asunnottomien auttamista, naistryötä, taloudellista avustamista, sairaala- ja laitosdiakoniaa, vapaaehtoistyötä, yhdyskuntatyötä, kriisityötä, diakoniakasvatusta, terveydentilaan liittyvää hoitoa ja neuvontaa sekä hengellistä työtä, kuten sielunhoitoa, kohtaamista ja keskustelua. Joitain työmuotoja on tehty käytännössä jokaisella työalueella, toiset taas käsiteltiin lähinnä maininnan tasolla. Jossain tilanteissa on myös vaikea eritellä tarkkaan, onko tehty työ lähettivai seurakuntavetoista.

Opinnäytetyöhön kootusta aineistosta käy ilmi, että diakoniatyö mukautuu ja korostuu eri tavoilla erilaisissa kulttuurisissa ja sosioekonomisissa konteksteissa. Suomalaisen seurakuntadiakonian ihanteet ja käytännöt eivät siirry suoraan ja sellaisenaan lähetystyössä tehdyn työn ympäristöön ja tarpeisiin. Lähetystyössä diakoniatyötä tehdään usein kevyemmillä rakenteilla, hyvin pienillä taloudellisilla resursseilla ja itsenäisesti. Lähetystyön erityispiirre ovat vahvat kontaktit Suomeen ja ennen kaikkea omaan lähettäjärenkaaseen. Taustajoukot Suomessa toimivat monessa kohden lähetin työtä diakoniaprojektien mahdollistajina. Rukousrenkas tukee lähettiä rukouksissa, mutta lähettikirjeiden avulla on myös mahdollista tavoittaa laaja tukijajoukko jonkin avustustarpeen äärelle, ja lähettäjät saavat olla konkreettisesti mukana lähetystyössä. Näin tehdyllä työllä on merkitystä sekä paikallistasolla että lähettävässä kotimaassa. Kotimaan lisäksi lähetit saavat tukea työhönsä myös yhteistyöverkostoilta, sillä lähetysjärjestöt toimivat lähetyskentillä usein yhteistyössä keskenään.

Lähetystyössä tehtävässä diakoniatyössä on tärkeä huomioida lähetin tehtävän määräaikaisuus. Vaikka lähetystyöntekijä yleensä sitoutuu toimimaan työkentällään varsin pitkän ajan, kaikki haastattelemani lähetit ovat kuitenkin ennemmin tai myöhemmin palanneet tai suunnittelevat palaavansa kotimaahan. Näin ollen tehdyille

työlle on saatava jatkuvuutta. Jatkuvuutta ja pysyvyyttä mahdollistaa paikallinen omistajuus, ja siksi on tärkeää, että diakoniatyön kohteet ja muodot sovitaan yhdessä paikallisten kanssa. Seurakuntalähtöinen diakoniatyö on merkittävää myös siksi, että paikalliset erottavat kulttuurin ulkopuolista lähettä paremmin todellisen hädän ja hyväksikäytön toisistaan, ja heillä on kontakteja löytää avuntarvitsijoita. Jatkuvuuden ja pysyvyyden turvaamiseksi lähetit ovat työskennelleet kentillä myös diakoniakasvatuksen parissa juurruttaakseen diakoniatyötä paikallisseurakuntaan.

Tässä opinnäytetyössä on annettu yleiskatsaus Kansanlähetyksen lähettien tekemästä diakoniatyöstä sekä lähettien kertomista onnistumisen ja oppimisen kokemuksista. Kaikkia haastatteluista kummunneita näkökulmia ei voitu sisällyttää opinnäytetyöhön, ja eri lähetyskentät ja diakoniatyön näkökulmat eivät saaneet samaa näkyvyyttä työssä. Tähän oli kuitenkin jo varauduttu, ja materiaalin epäsuhdan huomioon ottaen työssä on kuitenkin käsitelty kaikkia haastatteluissa mainittuja diakoniatyön muotoja ja maita. Valitut näkökulmat ja erityisesti luvun kuusi rakenne muotoutuivat sen mukaan, mikä vaikutti haastattelumateriaalin kokonaisuuden tuntien erityisen korostetulta, yhtäläiseltä tai yllättävältä. Nämä perusteet ovat luonnollisesti subjektiivisia, ja toinen tutkija voisi nostaa materiaalista esiin erilaisia näkökulmia. Kysymyksenasettelun huomioiden valitut näkökulmat ovat kuitenkin perusteltuja.

Koska haastattelumateriaali oli laaja ja käsiteltäviä näkökulmia paljon, jatkotutkimuksen aiheita kumpuaisi jo pelkästään tästä jo kerätystä aineistosta. Käsittelemättä jäi muun muassa se, millaisista hengellisistä taustoista lähetit tulevat ja mikä heidät innosti lähetystyöhön. Olisi ollut mielenkiintoista pohtia syvemmin esimerkiksi lähetystyöntekijän erityistä roolia toimintakulttuurinsa ulkopuolisena toimijana. Samoin lähetysjärjestöjen tekemän auttamis-, kouluttamis- ja kehittämistyön suhde kehitysyhteistyöjärjestöihin ja niiden työhön olisi tutkimisen arvoista. Lähetystyöntekijä on työkentällään usein pitkään, pidempään kuin kehitysyhteistyöprojektin työntekijä, ja hänellä on mahdollisuus tarttua monenlaisiin pieniin kehittämistehtäviin ja tehdä pitkäjänteistä työtä. Lähetystyöntekijällä on työssään myös paljon vapautta, ja työnkuva muotoutuu usein paljon omien kiinnostustenkohteiden mukaisesti.

Erityisen mielenkiintoisena jatkotutkimuksen aiheena pitäisin lähettäjärengas roolia lähetystyön mahdollistajana. Tämä aihe nousi haastatteluissa esiin paljon, vaikka aiheesta ei varsinaisesti kysytty haastattelukysymyksissä. Tämä aihe olisi merkittä-

vää juurikin Kansanlähetyksen kannalta, sillä järjestön erityispiirre on kotimaantyön ja lähetystyön läheinen suhde ja sisällyttäminen samaan järjestöön. Kansanlähetyksen ohjelmaan on kirjoitettu (Kansanlähetyksen ohjelma 2011, 20):

Kotimainen ja ulkomainen työ kuuluvat maailman evankelioimisessa erottamattomasti yhteen. Lähetystyö on hengellisen heräämisen ja uudistumisen hedelmää. Laaja työ ulkomailla edellyttää määrätietoista työtä kotimaassa, ja toisaalta lähetystyö koituu siunaukseksi myös kotimaassa. Läheinen yhteys lähetystyöntekijän ja lähettäjien välillä mahdollistaa työn, rohkaisee lähettäjä ja innostaa lähettäjiä.

Oli mielenkiintoista huomata, miten paljon ja konkreettisesti lähettäjät olivat mukana tehdyssä lähetystyössä. Myös Kansanlähetysohjelmaa koulutetut lyhytaikaiset lähetystyöntekijät, aktiiviset ja kansainvälisyyslinjalaiset olivat osaltaan lähetystyön toteuttajia.

Opinnäytetyön prosessi toi esiin monia globaalin epätasa-arvon teemoja ja osoitti kulttuurisensitiivisen työskentelyn merkitystä. Olen oppinut paljon diakoniatyön kentän laajuudesta ja eri työmuodoista, jotka mukautuvat paikallisiin tarpeisiin. Hyvä- ja huono-osaisuuden analysoiminen ja epätasa-arvon kansallisten ja globaalien rakenteiden tunnistaminen on näin laajassa mittakaavassa haasteellista, mutta rakentavaa. Haastattelututkimuksen tekeminen ja erityisesti ”sisäpiirihaastatteluun” liittyvä eettinen reflektio saivat entistä syvemmin huomioimaan oman ihmiskäsityksen ja arvomaailman merkitystä sosiaalialalla työskenneltäessä. Haastatteluista oli luettava se, kuinka kristillisestä arvomaailmasta käsin on luontevaa asettaa yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten ja ryhmien puolelle. Kristillisillä toimijoilla on edelleen tärkeä paikkansa globaalin ja paikallisen epätasa-arvon ja huono-osaisuuden torjujina. Kristillisten järjestöjen lisäksi kehitysyhteistyöjärjestöt perustavat toimintansa ihmisoikeusjulistukseen, jonka pohja on kristillinen. Näin ollen lähetysjärjestöjen rooli auttamis-, palvelu- ja kehittämistyön tekijöinä on otettava vakavasti.

Opinnäytetyöprosessi ja tutkimustulokset ovat olleet myös suureksi tueksi oman ammatillisen identiteetin kasvulle. Prosessin myötä olen verkostoitunut ja oppinut hyvin paljon työstä ja järjestöstä, jolla on mahdollisesti suuri rooli omassakin tulevaisuudessani.

LÄHTEET

- Ahonen, R. (2002). Diakonia ja kirkon virka. Teoksessa R. Helosvuori.; E. Koskenvesa; P. Niemelä & J. Veikkola, *Diakonian käsikirja*. (s. 71–86). Helsinki, Kirjapaja Oy.
- Ahonen, R. (2000). *Lähetys uudella vuosituhanella, Maailmanlähetysten teologiset perusteet*. Helsinki, Suomen Lähetysseura.
- Estola, E; Uitto, M & Syrjälä, L. (2017). Elämäkertahaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvaori, *Tutkimushaastattelun käsikirja*. (153–173). Tampere, Vastapaino.
- Evl.fi, sanasto, lähetysjärjestöt. Saatavilla 4.2.2019
<https://evl.fi/sanasto/-/-/glossary/word/Lähetysjärjestöt>
- Evl.fi, sanasto, viidesläisyys. Saatavilla 1.5.2019 <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Viidesl%C3%A4isyys>
- Gothóni R. & Helosvuori, R. (2012). Kansainvälinen diakonia. Teoksessa R. Gothóni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki & K. Puuska, *Kantakaa toistenne kuormia*. (151–164). Helsinki, Kirjapaja.
- Hakala, P. (2002). Ihmisen kokonaisvaltainen auttaminen. Teoksessa R. Helosvuori.; E. Koskenvesa; P. Niemelä & J. Veikkola, *Diakonian käsikirja*. (s. 233–266). Helsinki, Kirjapaja Oy.
- Helin, M., Hiilamo H. & Jokela, U. (2010). *Diakoniatyö, Asiakkaan palveluksessa*. Helsinki, Edita Publishing Oy.
- Helosvuori, R. (2012). Vaikuttava Diakonia. Teoksessa R. Gothóni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki & K. Puuska, *Kantakaa toistenne kuormia*. (165–189). Helsinki, Kirjapaja.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2014). *Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelu teoria ja käytäntö*. Helsinki, Gaudeamus Oy.
- Honkkila, A. (2000). Seurakuntadiakonia. Teoksessa R. Helosvuori; E. Koskenvesa; P. Niemelä & J. Veikkola, *Diakonian käsikirja*. (269–280). Helsinki, Kirjapaja Oy.
- Huotari, V. (1981). *Kirkkomme herätysliikkeet tänään*. Helsinki, Kirjapaja.
- Hyvärinen, M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvaori, *Tutkimushaastattelun käsikirja*. (11–45). Tampere, Vastapaino.

- Ikonen, H-M (2017). Puhelinhaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P.Nikander & J.Ruusuvuori, *Tutkimushaastattelun käsikirja*. (270–284). Tampere, Vastapaino.
- IMF Ethiopia. Saatavilla 12.1.2019
<https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/12/04/na120418-ethiopia-remarkable-progress>
- Isomäki P., Lehmusmies J., Salojärvi P., Wallenius V. (2018). *Diakoniabarmetri 2018, yksinäisyyden monet kasvot*. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja, 56. Kirkon tutkimuskeskus, Helsinki. Saatavilla 30.4.2019
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=julkaisu&tit=Diakoniabarmetri-2018>
- Johannsson, F. (2017). *Hyvän tekemisen markkinat*. Helsinki, Gaudeamus.
- Juvonen, T. (2017). Sisäpiirihaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P.Nikander & J.Ruusuvuori, *Tutkimushaastattelun käsikirja*. (398–410). Tampere, Vastapaino.
- Jääskeläinen, I. (2002). Diakoniatoiminnan muodot. Teoksessa R. Helosvuori; E. Koskenvesa; P. Niemelä & J. Veikkola, *Diakonian käsikirja*. (294–316). Helsinki, Kirjapaja Oy.
- Kansanlähetyksen ohjelma (2011), Suomen Ev. lut. Kansanlähetys. Saatavilla 9.1.2019 http://suuessamukana.fi/wp-content/uploads/2014/05/kl_ohjelma_148x210c_web.pdf
- Kansanlähetys, Arvot. Saatavilla 20.9.2018
<http://sekl.fi/suomen-evangelisluterilainen-kansanlahetys/arvot/>
- Kirkkojärjestys, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>
- Koponen, J. & Seppänen, M. (2016). Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö: lupaukset ja ristiriidat. Teoksessa A. Kervinen; J. Koponen; J. Lanki & M. Sato, *Kehityksen tutkimus*. (341–382) Helsinki, Gaudeamus Oy.
- Kuusimäki, K. (2012). Diakonia kirkon perustehtävänä. Teoksessa R. Gothóni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki & K. Puuska, *Kantakaa toistenne kuormia*. (11–48). Helsinki, Kirjapaja.
- Lande, G. (2005). Naisnäkökulma ja ihmisoikeudet mission tulevaisuuden määrittäjinä. Teoksessa M. Pöntinen & M. Helminen, *Oikeus uskoon, toivoon ja rakkauteen*. (27–44) Helsinki, Suomen Lähetysseura.
- Latvus, K. (2007). Auttajan viran alkuperä ja uusi tulkinta. Teoksessa K. Latvus & A. Elenius, *Auttamisen teologia*. (52–82). Helsinki, Kirjapaja.

- Latvus, K. (2008). Kansainvälisen diakonian jännitteinen asema. Teoksessa K. Latvus, (toim.) *Diakonian tutkimus 1/2008*. (3–4). Diakonian tutkimuksen seura. Saatavilla http://dts.fi/dokumentit/Diakoniantutkimus1_08.pdf.
- Malkavaara M. (2008). Lähetystyötä, kehitysyhteistyötä vai kansainvälistä diakoniaa. Teoksessa K. Latvus, (toim.) *Diakonian tutkimus 1/2008*. (5–34). Diakonian tutkimuksen seura.
- Malkavaara, M. (2002a). Diakoniajärjestöt. Teoksessa R. Helosvuori.; E. Koskenvesa; P. Niemelä & J. Veikkola, *Diakonian käsikirja*. (294–316). Helsinki, Kirjapaja Oy.
- Malkavaara, M. (2002b). Nälkä ja köyhyys kirkon asiaksi. Teoksessa V. Mäkinen, *Lasaruksesta leipäjonoihin, köyhyys kirkon kysymyksenä*. (283–312). Jyväskylä, Atena kustannus Oy.
- McGrath, A. (2013). *Kristillisen uskon perusteet, Johdatus teologiaan*. Helsinki, Kirjapaja.
- Merenlahti, P. (2015). “Miten se uskonto tähän liittyy? Uskonnollistaustaisten avustajajärjestöjen luonteesta ja lisäarvosta”. Teoksessa E. Vuola, *Uskonto ja kehitys, näkökulmia suomalaiseen kehitysyhteistyöhön ja -tutkimukseen*. (56–76). Helsinki, Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Open Doors World Watch List 2019. Saatavilla 20.1.2019 <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/>
- Palva, H. (2005), Ihmisoikeudet islamin viitekehyksessä. Teoksessa M. Pöntinen & M. Helminen, *Oikeus uskoon, toivoon ja rakkautteen*. (118–143) Helsinki, Suomen Lähetysseura.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Ruusuvuori, J. & Nikander, P. (2017). Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori, *Tutkimushaastattelun käsikirja*. (427–442). Tampere, Vastapaino.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2017). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori, *Tutkimushaastattelun käsikirja*. (46–83). Tampere, Vastapaino.
- Rämä, T. (1997). Protestinuoresta aikuiseksi, Kansanlähetyksen kasvu 30-vuotiaaksi. Teoksessa T. Rämä; V. Vänskä & A. Lepikko, *Kotikulmilla maailman toreille*. (17–66). Helsinki, Uusi Tie.
- Rämä, T. (2016). *Kun Jumala herätti toimimaan*. Helsinki, Kustannus Oy Uusi Tie.

- Rättyä, L. (2012). Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa R. Gothóni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki & K. Puuska, *Kantakaa toistenne kuormia*. (80–110). Helsinki, Kirjapaja.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). 7.2.1. Litterointi. Saatavilla 9.1.2019 https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). 6.3.2. Teemahaastattelu. Saatavilla 1.5.2019 https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Sakasti, Diakonia on kirkon perustehtävä. Saatavilla 20.8.2018 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=ContentCB179>.
- Sakasti, Maailmalla, lähetystyötä ja kansainvälistä apua.. Saatavilla 7.2.2019 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content4980CD>
- Sakasti, Tuotot ja kulut 2017, Kirkon kansainvälinen työ. Saatavilla 20.9.2018 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content302975>
- Sanerva, T. (2002). Kirkon ulkomaanapu. Teoksessa R. Helosvuori.; E. Koskenvesa; P. Niemelä & J. Veikkola, *Diakonian käsikirja*. (317–329). Helsinki, Kirjapaja Oy.
- Suuressa mukana, Japani. Saatavilla 14.1.2019 <http://suuressamukana.fi/lahjoituskohde/japani/>
- Suuressa mukana, lähetit. Saatavilla 9.1.2019 <http://suuressamukana.fi/lahetystyontekija/>
- The UN Refugee Agency Operational Portal, Mediterranean situation. Saatavilla 1.5.2019 <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>
- The World Bank, indicators. Saatavilla 12.1.2019 <https://data.worldbank.org/indicator>
- Uskonnot Suomessa, Kirkolliset herätysliikkeet: viidesläisyys. Saatavilla 20.9.2018 <http://www.uskonnot.fi/uskonnot/view.php?religionId=36>.
- Vuola, E. (2015). Uskonto ja kehitys – vastakkainasettelusta vuoropuheluun? Teoksessa E. Vuola, *Uskonto ja kehitys, näkökulmia suomalaiseen kehitysyhteistyöhön ja -tutkimukseen*. (29–55). Helsinki, Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Vähäkivijärvi, V-M (2013). Hiv ja aids –stigmatisaatio Afrikan kontekstissa. Teoksessa M-A. Pöntinen *Uskonto ja valta, näkökulmia kirkon missioon*. Helsinki, Suomen Lähetysseura ry.

LIITE 1. Haastattelurunko

Liite 1.

HAASTATTELURUNKO

Kansanlähetyksen lähettien tekemä diakoniatyö

1. Kerro hieman itsestäsi. Mikä on koulutustaustasi? Millaisissa työtehtävissä toimit ennen lähetyksentille lähtemistä?
2. Mikä motivoi sinua lähtemään lähetystyöhön?
3. Missä olit / olet lähetystössä? Milloin olit lähetyksentällä/ milloin lähdit lähetystyöhön ja kuinka kauan olet suunnitellut jatkavasi?
4. Kerro lähetyksentällä tekemästäsi työstä. Erittele hieman erilaisia työmuotoja.
5. Miellätkö tehneesi lähetyksentällä diakoniatyötä? Jos miellät, kerro siitä, minkä koet työssäsi olleen sitä? Mitkä tehtävät laskisit diakoniatyön piiriin ja miksi?
6. Miten itse määrittäisit diakoniatyön (jos ei ole käynyt ilmi jo ed. vastauksesta)?
7. Oliko Kansanlähetyksellä sinun lähetyiskohteessasi jo ennestään diakoniatyötä, vai olitko itse käynnistämässä sitä (jos kokee tehneensä sitä)?
8. Kerro diakoniatyön tarpeista kohdemaassasi. Millaisia haasteita ja/ tai mahdollisuuksia kohdemaan kulttuuri ja sosioekonominen tilanne esittävät diakoniatyölle?
9. Millä perustein diakonia- ja avustustyön kohteet on valittu? Onko niistä keskusteltu tai sovittu paikallisten kanssa ja millä tavoin?
10. Millaisen vastaanoton diakoniatyö on saanut lähetyiskohteessa? Ovatko paikalliset kokeneet diakoniatyön ja avustuskohteet tarpeellisiksi?
11. Millainen diakoniatyö on mielestäsi toiminut kohdemaassasi? Kerro onnistumisen kokemuksista. Entä onko jotain, mikä ei ole toiminut? Kerro miksi?
12. Minkä muiden avustusjärjestöjen/ lähetyksjärjestöjen kanssa teet/olet tehnyt yhteistyötä? Millaista? (jos ei ole käynyt ilmi jo aiemmista vastauksista)
13. Kerro vielä vapaasti huomioitasi lähetystyössä tehdystä diakoniatyöstä.
14. Mitä muuta (haastattelun aikana mieleen noussutta tai muuta) haluaisit vielä kertoa?